

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2019–2020

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jitka Jandová, DiS.

Formální vzdělávání žen během rodičovské dovolené

Praha 2020

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Ivana Šánilová, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2019–2020

BACHELOR THESIS

Jitka Jandová, DiS.

Woman's Formal Education During Maternity Leave

Prague 2020

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PhDr. Ivana Shánilová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 13. února 2020

Jméno autorky: Jitka Jandová, DiS.

.....

Poděkování

Děkuji vedoucí práce paní PhDr. Ivaně Shánilové, Ph.D. za ochotu a cenné rady při konzultacích.

Dále děkuji respondentkám výzkumu za ochotu poskytnout mi informace. Dík patří také mojí rodině, která mě po dobu studia podporovala.

Anotace

Bakalářská práce na téma „Formální vzdělávání žen během rodičovské dovolené“ se zabývá osobním rozvojem matek v čase, kdy relativně nemusí chodit do zaměstnání a věnují se převážně péči o vlastní malé potomky. Dále se věnuje nutnosti zvyšování kvalifikace žen na rodičovské dovolené a jejich motivaci k dalšímu studiu i absolvování kurzů. V praktické části se autorka snaží zjistit, jak se ženy během mateřské dovolené formálně vzdělávají a co je k tomu vede.

Klíčová slova

Andragogika, formální vzdělávání, kurzy, péče o děti, rodičovská dovolená, volnočasové aktivity pro dospělé, zvyšování kvalifikace.

Annotation

“Women’s formal education during maternity leave“ focuses on mothers’ self-growth during this period when they do not have to work outside the home and instead mainly attend to their children. It also concentrates on the necessity of increasing women’s educational qualifications during maternity leave and their motivation for further studies and participating in various courses. The author also endeavours to examine the ways women achieve education during maternity leave and what encourages them.

Keywords

Andragogy, formal education, courses, child welfare, maternity leave, adult leisure time activities, increasing qualification.

OBSAH

ÚVOD	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1 MATEŘSKÁ A RODIČOVSKÁ DOVOLENÁ	8
2 PÉČE O DÍTĚ.....	15
3 FORMÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH.....	22
4 ZVYŠOVÁNÍ KVALIFIKACE	27
5 PROFESNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	31
6 MOTIVACE ŽEN K FORMÁLNÍMU VZDĚLÁVÁNÍ.....	33
PRAKTICKÁ ČÁST	38
7 VÝZKUM.....	38
7.1 Cíl výzkumu	38
7.2 Hypotézy	39
7.3 Metody výzkumu	40
7.4 Popis výzkumného vzorku	41
8 ANALÝZA VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	45
SHRNUTÍ.....	62
ZÁVĚR	64
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	66
SEZNAM GRAFŮ	76
SEZNAM PŘÍLOH.....	77

ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá formálním vzděláváním žen na rodičovské dovolené, jeho možnostmi, motivací matek věnovat se vlastnímu rozvoji právě v době, kdy většinu času pečují o své malé děti. Autorčinou motivací bylo zjištění, kolik matek v okolí včetně jí, se začalo dále vzdělávat, zvyšovat si kvalifikaci a pracovat na svém vlastním osobním rozvoji, proto se rozhodla tomuto tématu věnovat ve své práci. Jedná se především o to, co vede ženy k tomu, aby při péči o malé děti věnovaly svůj čas ještě formálnímu vzdělávání. Ať již je k tomu vede zvyšování kvalifikace nebo osobní zájem o určitou oblast či relaxace od všednodenních povinností.

Cílem práce je popsat, jak se ženy vzdělávají po dobu rodičovské dovolené, že ji mimo péče o dítě, využívají k vlastnímu vzdělávání, zvyšování kvalifikace, k rozvíjení v oboru i mimo něj, k osobnostnímu rozvoji nebo nalézání nových sociálních kontaktů.

V teoretické části práce za pomoci odborné literatury definuje pojem rodičovská dovolená, dále se zabývá možnostmi dalšího formálního vzdělávání žen na rodičovské dovolené, jejich motivací ke zvyšování kvalifikace a absolvování studia nebo různých kurzů. Práce si neklade za cíl podat vyčerpávající informace o tematice vzdělávání matek na rodičovské dovolené, neklade si ambice přinést zásadně nový pohled na danou problematiku, neboť primárním cílem je popis situace u nás a nastínit oblasti andragogiky, které se dotýkají přímo žen, které pečují o malé děti.

V praktické části formou dotazníkového šetření autorka bude zkoumat motivaci žen se vzdělávat na rodičovské dovolené. Zda jim jde spíše o zvýšení kvalifikace nebo získání sociálních kontaktů. Jaké kurzy či školy si ke svému dalšímu rozvoji ženy volí a z jakého důvodu. Které obory a zaměření si ženy vybírají a co je k tomu vede. Kdo se během studia matek a času tráveného vzděláváním stará o jejich děti. Zda se spíše vzdělávají matky s nižším počtem dětí.

Předmětem andragogického výzkumu jsou mimo jiné sociální, ekonomické a kulturní změny ve vzdělávání dospělých. Proto se autorka rozhodla věnovat se ve své práci z andragogického hlediska specifikům vzdělávání matek po dobu rodičovské dovolené.

TEORETICKÁ ČÁST

1 MATEŘSKÁ A RODIČOVSKÁ DOVOLENÁ

Mateřská dovolená zahrnuje období zpravidla od 6-8 týdnů před plánovaným termínem porodu až do půl roku věku dítěte. Přičemž termín porodu stanovuje lékař poměrně přesně podle ultrazvukového vyšetření v raném stádiu těhotenství. Pokud se matce narodí 1 dítě, trvá mateřská dovolená 28 týdnů, s dvojčaty pak tráví na tzv. mateřské dovolené dobu 37 týdnů od porodu tak, jak to stanovuje Zákoník práce.¹

Naproti tomu rodičovská dovolená na tu mateřskou navazuje a poskytuje ji zaměstnavatel: *K prohloubení péče o dítě je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnankyni a zaměstnanci na jejich žádost rodičovskou dovolenou. Rodičovská dovolená přísluší matce dítěte po skončení mateřské dovolené a otci od narození dítěte, a to v rozsahu, o jaký požádají, ne však déle než do doby, kdy dítě dosáhne věku 3 let.*²

O dítě může také pečovat otec dítěte a žena může nastoupit do zaměstnání. Možnost to je méně rozšířená, muž nemůže dítě kojit. Kojení doporučuje WHO jako nejvhodnější stravu kojence.³ Tato práce se věnuje pouze ženám na rodičovské dovolené, ne mužům pečujícím o dítě. U mužů také nevystává problém nezaměstnanosti po rodičovské dovolené, z toho důvodu, že jejich participace na péči o děti je u nás relativně nízká.⁴

„Vztah matka-dítě je nejsilnějším lidským poutem. Kojení zlepšuje interakci mezi matkou a dítětem. Kojení není jenom zdrojem potravy, ale představuje jedinečný vztah. Výzkumy zabývající se vývojem dětí ukázaly, že jedním z nejdůležitějších faktorů

1 Zákon č. 262/2006 Sb. Zákoník práce § 195 ze dne 7. 6. 2006 [online]. [citace 20. 11. 2019]. Zákony pro lidi [on line]. Dostupné z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262#cast8>>.

2 Zákon č. 262/2006 Sb. Zákoník práce § 196 ze dne 7. 6. 2006 [online]. [cit. 2019-09-11]. Zákony pro lidi [on line]. Dostupné z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262#cast8>>.

3 KUDLOVÁ Eva, MYDLILOVÁ, Anna. *Výživové poradenství u dětí do dvou let*. Praha: Grada, 2005. 148 s. ISBN 80-247-1039-0.

4 Aktualizovaná koncepce rodinné politiky. *Trend č. 5: Různá zaměstnanost podle pohlaví a věku*. Revue pro sociální politiku a výzkum, 2019. [online]. [citace 4. 1. 2019]. Dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/2019/09/aktualizovana-koncepce-rodinne-politiky-29-kvetna-2019/#_Toc10016213>.

*ovlivňujících chování dítěte a rozvoj jeho schopností je matčina odezva. Vývoj dítěte je významně podmíněn matčinými reakcemi.*⁵

České ženy rodí v průměru v 30. roce věku, přičemž první dítě zpravidla mají v 28 letech.⁶ Poslední dobou se změnilo společenské vnímání delší doby studia, ale systém rozdělení rodinných a pracovních povinností zůstává v mnoha rodinách stereotypní, je obecně rozšířen názor, že žena zůstává s dítětem do tří let věku dítěte doma a muž chodí do zaměstnání.

Toto má vliv i na návrat ženy po rodičovské dovolené do zaměstnání, respektive vysoká nezaměstnanost žen s malými dětmi: „*Míra nezaměstnanosti žen s nejmladším dítětem v domácnosti mezi 3–6 lety se v posledních dvaceti letech pohybovala kolem 15 %, u žen ve věku 25–39 let, které nevychovájí žádné dítě, se pohybovala pouze kolem 5 %.*“⁷

Mladé rodiny hledají možnosti skloubení péče o děti a profesního vzdělávání, toto patří v současnosti k důležitým otázkám: „*Přestože se i muži čím dál víc zapojují do péče o malé děti, křehkost rovnováhy mezi rodičovstvím a profesí se týká hlavně žen.*“⁸ Posláním andragogiky jako takové je mimo jiné pomoci člověku v složitých obdobích jeho životní dráhy,⁹ tím může být i stát se rodičem.

Rodičovská dovolená po matkách vyžaduje velkou míru koncentrace, věnují se svým ratolestem, povinnostem v domácnosti a dalším záležitostem jako je školní příprava

5 MYDLILOVÁ, Anna. Kojení je právem dítěte i právem matky. *Osobní lékař maminkám*. Břeclav: Presstempus, 2005, speciální vydání, 34 s. ISSN 1213-2470, str. 13

6 ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Obyvatelstvo - roční časové řady. *Graf č. 3: Úhrnná plodnost a průměrný věk matek 1920-2018*. [online]. ČSU, 5.6.2019 [citace 4. 1. 2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_hu>.

7 ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Založení rodiny je ekonomicky náročné: Rozdělení rolí v domácnosti* [online]. ČSU, 7.5.2014 [cit. 2019-12-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zalozeni_rodiny_je_ekonomicky_narocne_20140507>.

8 LÁBUSOVÁ, Eva. *Mateřství a profese. Jde to dohromady?* Praha: Rodičovství, psychologie, zdraví, 2011. [online]. [citace 11. 11. 2019]. Dostupné z: <<http://www.evalabusova.cz/clanky/materstvi.php>>.

9 PALÁN, Zdeněk. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, 184 s. ISBN 80-86723-03-8.

starších dětí, nakupování, úklid a vaření, jsou vytíženy prakticky po celý den.¹⁰ Mateřství je také podle Damijo práce 24 hodin denně a 7 dní v týdnu.¹¹

Matějček doporučuje rodičům se při péči o děti vystřídat: V zájmu duševního i fyzického stavu obou rodičů i dětí by se měli partneři při povinnostech spojených s domácností a péčí o děti střídat, o činnosti se podělit. Potom se budou oba udržovat v mnohem lepší kondici z hlediska duševního zdraví, prospěje to i jejich vzájemnému vztahu.¹² Základem pro vytvoření rodinného zázemí je zpravidla manželství, které s sebou sice nese některé právní povinnosti, má funkci sociální, zároveň však také potvrzuje výlučnost a kvalitu vztahu.¹³

Nukleární rodinu tvoří otec, matka a děti, rodina je sociální skupina, kterou partneři založili na manželství a dále je spojena pokrevními vztahy, vede k vzájemné pomoci založené na zodpovědnosti.¹⁴ Možnost mít děti je pro nás jako vzácný poklad.¹⁵

V současnosti se vede debata o redefinici rodiny, manželství partneři uzavírají později, než bylo zvykem o generaci dříve a někdy vůbec, stoupá počet tzv. nesezdaného soužití. Stoupá rozvodovost. Ženy se stávají matkami ve stále vyšším věku, z toho důvodu častěji podstupují umělé oplodnění.¹⁶

„Socializace dospělé ženy je mnohem silněji než u mužů spojena nejen se zaměstnáním, ale i s péčí o rodinu.“¹⁷ Výzkumy se zaměřují i na otce, na jeho pocity a vnímání vztahu k dítěti. Ještě nedávno byla do popředí v této souvislosti dávána pouze matka dítěte.

10 JUNGWIRTHOVÁ, Iva. *Pohodoví rodiče – pohodové děti*. Podporujeme vývoj dítěte. Praha: Portál, 2009, 173 s. ISBN 978-80-7367-536-3.

11 DAMIJO, Alena. *Anglické listy. Mateřská dovolená*. Praha: Rodina. Každodeník o dětech a rodičích, 2007. [online]. [citace 11. 11. 2019]. Dostupné z: <<https://www.rodina.cz/clanek5656.htm>>.

12 MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Praha: Portál, 1996, 144 s. ISBN 80-7178-085-5.

13 VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Praha: Karolinum, 2007, 280 s. ISBN 80-246-1318-5.

14 HARTL, Pavel. *Psychologický slovník*. Praha: Budka, 1993, 297 s. ISBN 80-90 15 49-0-5.

15 ŠIPR, Květoslav a Helena ŠIPROVÁ. *Přirozené plánování rodičovství*. Brno, Rosice: Gloria, 1995, 118 s. ISBN 80-901834-0-9.

16 HAŠKOVÁ, Hana, SAXONBERG, Steve a Jiří MUDRÁK. *Péče o nejmenší: Boření mýtů*. Praha: Slon, 2013, 199 s. ISBN 978-80-7419-114-5.

17 BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada, 2014, 176 s. ISBN 978-80-247-4824-5, str. 162

Důležité je, co muž pociťuje k partnerce a nenarozenému dítěti, je to dokonce jedním z nejvýznamnějších faktorů ovlivňujících těhotenství. Rodičovské postoje se podle Matějčka formují už od samotného dětství, jedná se o zajímavý životní koloběh dobrých i zlých mezigeneračních vkladů.¹⁸

Průcha zdůrazňuje, že podle výzkumů má na komunikaci otců s dětmi vliv to, jaký je stav soužití mezi rodiči. Komunikace intenzivněji probíhá v rodinách, kde se partneři vzájemně podporují a intenzivně komunikují i sami mezi sebou. Komunikace otců s ratolestmi se více než v případě matek odvíjí od kvality vztahu mezi partnery. Stimulace otce se liší od matky, protože ta s dětmi obvykle komunikuje v situaci péče jako je krmení, přebalování a oblékání. Otcové mluví k dětem nejintenzivněji při hře, a tak na ně děti často reagují pozitivněji než na matky.¹⁹

„Dělba rolí v rodině je do značné míry založena na sociálních stereotypech, v menší míře se zde projevují osobní preference aktérů a nové netradiční modely.“²⁰ Lábusová upozorňuje: „Mimořádně důležitá je celková společenská atmosféra, v níž je rodičovství praktikováno.“²¹

Širší rodina zahrnuje prakticky veškeré příbuzenstvo jako prarodiče, praprarodiče, strýce, tety, bratrance, sestřenice, neteře, synovce a mnohé další.²² Prarodiče umí naslouchat, ochotně věnují svůj čas, mají skutečný zájem, znají pohádky a mají

18 MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Praha: Portál, 1996, 144 s. ISBN 80-7178-085-5, str. 12

19 PRŮCHA, Jan. *Dětská řeč a komunikace. Poznátky vývojové psycholingvistiky*. Praha: Grada, 2011, 200 s. ISBN 978-80-247-3603-7.

20 ETTLEROVÁ, Sylva, NEŠPOROVÁ, Olga a Kamila SVOBODOVÁ. *Kariéra, rodina, rovné příležitosti*. Výzkumy postavení žen a mužů na trhu práce. Zaměstnání a péče o malé děti z perspektivy rodičů a zaměstnavatelů. Praha: Gender Studies, 2006, 26 s. ISBN 80-86520-12-9, str. 7

21 LÁBUSOVÁ, Eva. *Vše dobré začíná v mámině náručí aneb Klíč k vztahové prosperitě*. Praha: Rodičovství, psychologie, zdraví, 2010. [online]. [citace 11. 11. 2019]. Dostupné z: <<http://www.evalabusova.cz/clanky/naruci.php>>.

22 HARTL, Pavel. *Psychologický slovník*. Praha: Budka, 1993, 297 s. ISBN 80-90 15 49-0-5.

trpělivost.²³ „Téměř třem čtvrtinám rodin pomáhají s péčí o děti jejich rodiče, zejména formou hlídání dětí.“²⁴

Zůstat několik let na rodičovské dovolené a kontakt s povoláním přerušit znamená v případě náročných kvalifikací zvýšené riziko, že žena již nenajde uplatnění v jejím oboru. Dnes už ženy často nevidí důvod k tomu obětovat svůj profesní růst kvůli mateřství. Brzy po narození dítěte se alespoň částečně vrací ke své profesi, a nebo hledají způsoby udržení se po odborné stránce na co nejlepší úrovni. Nebo se navrací zpět do zaměstnání.²⁵ Po nástupu do zaměstnání a ukončení rodičovské dovolené totiž začínají matky v budování kariéry prakticky znovu od začátku. Vzdorují navíc dalším obtížím spojeným s tzv. sladěním rodinného a pracovního života. Mohou prožívat konflikt volby mezi kariérou a rolí matky.²⁶

To potvrzuje i Němcová, podle které rodičovská dovolená může ženu také zároveň izolovat od profesní sféry, žena tak trpí ztrátou kontaktu s bývalými kolegy.²⁷ U žen ve věku 25–40 let není plně využit jejich pracovní a kvalifikační potenciál, v tomto věku také vlivem mateřství kriticky narůstá počet nezaměstnaných. Ženy, které mají náctileté děti, pracují podle údajů z roku 2008 v téměř 91 %, oproti průměru 75 % v Evropské unii. Ženy s malými dětmi však pracují pouze v 47 % oproti 63 % evropského průměru.²⁸ Matky trpí nezaměstnaností více než dvojnásob oproti

23 PEKAŘOVÁ, Lidmila. *Jak žít a nezbláznit se. Psychologie dítěte od předškolního věku do dospělosti*. Olomouc: Poznání, 2006, 200 s. ISBN 80-86606-49-X.

24 ETTLEROVÁ, Sylva, NEŠPOROVÁ, Olga a Kamila SVOBODOVÁ. *Kariéra, rodina, rovné příležitosti*. Výzkumy postavení žen a mužů na trhu práce. Zaměstnání a péče o malé děti z perspektivy rodičů a zaměstnavatelů. Praha: Gender Studies, 2006, 26 s. ISBN 80-86520-12-9, str. 7

25 LÁBUSOVÁ, Eva. *Hlídání dětí do tří let věku: Velké téma současného rodičovství*. Praha: Rodičovství, psychologie, zdraví, 2008. [online]. [citace 11. 11. 2019]. Dostupné z: <http://www.evalabusova.cz/clanky/hlidani_deti.php>.

26 Aktualizovaná koncepce rodinné politiky. *Trend č. 5: Různá zaměstnanost podle pohlaví a věku*. Revue pro sociální politiku a výzkum, 2019. [online]. [citace 4. 1. 2019]. Dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/2019/09/aktualizovana-koncepce-rodinne-politiky-29-kvetna-2019/#_Toc10016213>.

27 NĚMCOVÁ, Miriam. *Jak se stát úspěšnou ženou*. Praha: Grada, 2006, 180 s. ISBN 80-247-1597-X.

28 Aktualizovaná koncepce rodinné politiky. *Trend č. 5: Různá zaměstnanost podle pohlaví a věku*. Revue pro sociální politiku a výzkum, 2019. [online]. [citace 4. 1. 2019].

bezdětným ženám, 60 % matek se stává nezaměstnanými ihned po ukončení rodičovské dovolené. Návrat po rodičovské dovolené do zaměstnání žen by jistě usnadnila širší nabídka kvalitních flexibilních úvazků, po kterých je logicky v této životní etapě poptávka. V roce 2018 u nás pracovalo přibližně jen něco málo přes 10 % pracujících žen od 20 do 64 let na zkrácený úvazek. Za evropským průměrem tak 20 % pokulháváme.²⁹

Markantní rozdíl mezi kariérou ženy a muže začínají obvykle vznikat právě v době, kdy se žena stará o malé děti, protože v tomto období zaměstnanost žen klesá. Regresi podporuje relativně nízká dostupnost služeb hlídání malých dětí. Ženy, které mají dvě děti, tráví doma obvykle déle než šest let. Při takto dlouhém přerušení kariéry z důvodu péče o děti profesní rozvoj žen utrpí, to se u žen projevuje nespokojeností.³⁰

Návrat ženy po rodičovské dovolené do zaměstnání se liší v závislosti na jejím stupni vzdělání: pouze 26 % se základním vzděláním se vrací po rodičovské dovolené k původnímu zaměstnavateli, zatímco u vysokoškolsky vzdělaných je to 63 %.³¹

Vzdělání a kvalifikace tedy do značné míry ovlivňují, zda se žena po rodičovské dovolené může vrátit na svou pracovní pozici.³² Výhodiskem frustrace žen pečujících

Dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/2019/09/aktualizovana-koncepce-rodinne-politiky-29-kvetna-2019/#_Toc10016213>.

29 Aktualizovaná koncepce rodinné politiky. *Trend č. 5: Různá zaměstnanost podle pohlaví a věku*. Revue pro sociální politiku a výzkum, 2019. [online]. [citace 4. 1. 2019]. Dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/2019/09/aktualizovana-koncepce-rodinne-politiky-29-kvetna-2019/#_Toc10016213>.

30 Aktualizovaná koncepce rodinné politiky. *Trend č. 5: Různá zaměstnanost podle pohlaví a věku*. Revue pro sociální politiku a výzkum, 2019. [online]. [citace 4. 1. 2019]. Dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/2019/09/aktualizovana-koncepce-rodinne-politiky-29-kvetna-2019/#_Toc10016213>.

31 ETTLEROVÁ, Sylva, NEŠPOROVÁ, Olga a Kamila SVOBODOVÁ. *Kariéra, rodina, rovné příležitosti*. Výzkumy postavení žen a mužů na trhu práce. Zaměstnání a péče o malé děti z perspektivy rodičů a zaměstnavatelů. Praha: Gender Studies, 2006, 26 s. ISBN 80-86520-12-9, str. 9

32 ETTLEROVÁ, Sylva, NEŠPOROVÁ, Olga a Kamila SVOBODOVÁ. *Kariéra, rodina, rovné příležitosti*. Výzkumy postavení žen a mužů na trhu práce. Zaměstnání a péče o malé děti z perspektivy rodičů a zaměstnavatelů. Praha: Gender Studies, 2006, 26 s. ISBN 80-86520-12-9, str. 9

o malé děti tak může být účast na formálním vzdělávání právě už v průběhu rodičovské dovolené.

Může však nastat i opačný případ, žena, která studuje, otěhotní. Pokud žena otěhotní během studia, využívá tzv. uznanou dobu rodičovství, která začíná zpravidla 8 týdnů před termínem porodu, končí ve třech letech věku dítěte. Na tuto dobu je možné studium přerušit nebo zvolit individuální formu studijního plánu. Tato doba se také nezapočítává do doby studia.³³

33 Informační portál PedF UK. *PedInfo*. [online]. [citace 2. 1. 2020]. Dostupné z: <<https://pages.pedf.cuni.cz/pedinfo/delka-a-preruseni-studia-poplatky/uznana-doba-rodicovstvi/>>.

2 PÉČE O DÍTĚ

Vztah dítěte k matce je vrozený, jeho nervová soustava se tvoří už během prvních týdnů těhotenství. Již v prenatálním období dítě vnímá náladu matky a její postoj k němu samotnému. Dítě vnímá tlukot matčina srdce, rytmus její chůze.³⁴

Pozitivní vliv na něj má přijetí, tedy pokud je ze strany rodičů radostně očekáváno. Hluboký citový proces v prvních hodinách po porodu, který matka prožívá s novorozencem, nazýváme bonding.³⁵

Když dítě leží na těle matky, pomáhá mu to nejen s termoregulací, ale díky tělesnému kontaktu se zároveň snižuje hladina stresových hormonů, která se vybuchovala během samotného porodu. Tak dochází k dalšímu vyplavování hormonů, zejména oxytocinu, hormonu lásky. Proto se matka a dítě se v této poporodní fázi naprosto zklidní a mohou se poprvé pořádně seznámit tváří v tvář. Po nějaké době novorozenec většinou samostatně hledá bradavku a poprvé se přisaje, pije. Každá matka si vytváří vazbu s dítětem svým vlastním tempem. V tyto chvíle potřebují dítě a jeho matka klid a bezpečí.³⁶

Bonding je vnímán ze zdravotního hlediska tak, že těsně po porodu se vyplavují v těle matky hormony štěstí - serotonin a endorfin, které způsobují těkavost, nespavost a zvýšený zájem o novorozence a blízký kontakt s ním. Otec dnes už běžně může být bezplatně při porodu na porodním sále. Když matka podstoupí sekci, je vhodné, aby bondingoval otec. Porodnice zaručují „rooming-in“, pobyt novorozence s matkou na společném pokoji, což způsobuje, že se matka rychle naučí přirozeně reagovat na signály dítěte.³⁷

34 MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, 161 s. ISBN 80-86429-19-9.

35 MASARACCHIOVÁ, Regina a Ute TASCHNEROVÁ. *Máme doma miminko. Už to vím!* 2. vyd. Praha: DharmaGaia, 2009, 50 s. 978-80-7436-000-8, str. 44

36 MASARACCHIOVÁ, Regina a Ute TASCHNEROVÁ. *Máme doma miminko. Už to vím!* 2. vyd. Praha: DharmaGaia, 2009, 50 s. 978-80-7436-000-8, str. 44

37 MASARACCHIOVÁ, Regina a Ute TASCHNEROVÁ. *Máme doma miminko. Už to vím!* 2. vyd. Praha: DharmaGaia, 2009, 50 s. 978-80-7436-000-8, str. 46

S tím souvisí i tzv. skin to skin, tedy kůže na kůži, rozumíme jím položení novorozence na břicho matky, které podporuje přirozené osídlení kůže novorozence. Dítě tak neprožívá zbytečný distres, což je patrné z jeho výrazu, mimiky obličeje.³⁸ „Klíčový význam má jistě též situace perinatální a bezprostředně postnatální, při které je pravděpodobně spuštěn proces zvaný imprinting, známý etologům při pozorování nižších živočichů včetně primátů.“³⁹ Vtisk obrazu matky v prvních minutách po narození se začíná jeden z důležitých procesů interakce matky a dítěte. Bezpečně matku rozeznat znamená zvýšit zaručit si přežití. Významnou roli hraje čas strávený s novorozencem v kontaktu a to jak v kvalitě, tak v kvantitě. Důležitá je častost i délka, protože dítě si fixuje vzhled matky včetně rysů jejího obličeje, její vůni i barvu hlasů.⁴⁰

U dítěte se aktivuje protó-sociálním chování, to znamená jeho vrozená výbava přitahovat a udržovat pozornost osoby, která o něj pečuje. K synchronizaci interakce matka-dítě dochází tedy už bezprostředně po porodu. Matky, které dostaly své dítě už na porodním sále a hned potom měly možnost intimního kontaktu s ním na samotném pokoji, se k němu chovaly vřeleji, více s ním navazovaly oční kontakt, více se s ním mazlily, chovaly se k němu něžněji než matky, které své dítě prvně viděly na 45 minut až 12 hodin po porodu. Senzomotorické schopnosti novorozence jsou velmi výrazné především v oblastech nutných pro přežití, což jsou výživa, spánek, teplota.⁴¹

Hned po porodu dítě bezpečně rozlišuje hlas matky a uklidí ho tlukot jejího srdce. Novorozenec zaměřuje zrak na obličej matky. Křičí, když pociťuje nekomfort, lekne se

38 ATKINSONOVÁ, Rita L. *Psychologie*. 2. aktualizované vyd., Praha: Portál, 2003, 751 s. ISBN 80-7178-640-3, str. 499 - 500

39 ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum, 2010, 280 s. ISBN 80-246-0877-4, s. 38

40 ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum, 2010, 280 s. ISBN 80-246-0877-4, s. 38

41 ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum, 2010, 280 s. ISBN 80-246-0877-4, s. 38

apod. Dítě ale komunikuje i jinak, neverbálně například během kojení. Dítě potřebuje matčinu náruč, laskání, mazlení, objímání a líbání.⁴²

Mezi potřeby novorozence patří potřeba potravy a tekutin, jež je uspokojována sáním mateřského mléka. Další potřebou v novorozeneckém období je potřeba citová či sociální spojená, s potřebou zachování stability, homeostázy. Jedná se o rovnováhu v biologickém fungování složek. Tyto základní novorozenecké potřeby jsou naplněny kojením, tedy sáním, příjmem potravy od matky, která v kladném případě nabízí také citové a sociální zázemí pro dítě.⁴³

Stabilita pomáhá navozovat dítěti příjemné pocity, ty „by v tomto období měly převažovat. Dítě tak získává pocit jistoty, pozitivního ladění, přirozené aktivity, zdravé sebedůvěry a důvěry nejen v sebe, ale i v okolí“.⁴⁴

Komenský mluvil o raném dětství takto: „Když se dítě na svět narodí, vedle náležitého ošetření útlého tělíčka teplem a měkkým ležením mají hned rodičové příhodnou potravou dítě své opatřiti. Předně pak mysliti na to sluší, aby každá matka sama matkou byla a těla svého od sebe nestrkala, to jest: koho v životě svém krví svou krmila, tomu také pokrmu ze života svého, který stvořitel zřídil mléka svého, nezáviděla.“ Komenský kritizoval, že zvláště bohatší matky nechávají dítě kojit kojnou a nekojí ho osobně.⁴⁵

Velmi důležitý je pro citový vývoj dítěte nejen fyzický, ale také oční kontakt, tedy momenty, kdy se matka dívá přímo do očí dítěte a ono její pohled opětuje. Pohledy jsou až nepřírodně dlouhé podobně jako u milenců. Každý má svou citovou nádrž, ta je buď plná, nebo prázdná. U malého dítěte záleží pouze na rodičích, je-li tato nádrž pravidelně plněna. Toto vyjádření je samozřejmě obrazné, každý má citové potřeby, i novorozenec. Naplnění citové nádrže ovlivňuje, jak se dítě cítí, jeho spokojenost i to, zda je

42 MASARACCHIOVÁ, Regina a Ute TASCHNEROVÁ. *Máme doma miminko. Už to vím!* 2. vyd. Praha: DharmaGaia, 2009, 50 s. 978-80-7436-000-8, str. 44

43 ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum, 2010, 280 s. ISBN 80-246-0877-4, s. 38

44 ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum, 2010, 280 s. ISBN 80-246-0877-4, str. 37

45 KOMENSKÝ, Jan Amos. *Informatorium školy mateřské*. Praha: Kalich, 1992, 144 s. ISBN 80-7017-492-7, str. 70

depresivní či radostné, jak je poslušné, plačtivé, drzé, hravé nebo uzavřené v budoucnu.⁴⁶

Badatelé, kteří detailně sledují novorozence v prvních dnech a týdnech jeho života, dokazují, že jenom v bdělém stavu se mohou rozvíjet schopnosti sociální komunikace a že s vývojem bdělosti se obohacuje repertoár výrazů obličeje dítěte, přibývá hlasových projevů, zvyšuje se pohyblivost atd.⁴⁷ Bez zajímavosti nezůstává, že vzdálenost očí novorozence, když leží u prsu při kojení, k očím matky je přibližně 25 cm, což odpovídá vzdálenosti, na kterou zatím vidí. Dalším komunikačním nástrojem dítěte je pláč. Ne vždy, když novorozenec pláče, má hlad. Důvody nelibosti mohou být rozličné, například únava, plná plenka, chlad či horko apod.⁴⁸

Dítě postupně zpřesňuje své signály pro spokojenost i nespokojenost, také citlivá matka postupně porozumí, co dítě vyjadřuje, proto se v šestinedělí matka staví do zorného pole dítěte přirozeně, pomalu k němu přibližuje obličej, zachycuje jeho pohled, mluví na něj.⁴⁹

Plynulé navazování komunikace matky a dítěte a schopnost navázání interakce má na podkladu biochemických základů své kritické období, které trvá přibližně čtyři dny. Jedná se vlastně o intuitivní zvýšenou schopnost empatie matky na potřeby dítěte. To zase reaguje na mateřský hlas citlivěji než na jiné zvuky.⁵⁰

Na přimknutí dítěte k matce, attachment, upozornil anglický psychoanalytik Bowlby. Primární navázání raného vztahu ovlivňuje další vývoj jedince, novorozenec má vrozenou potřebu vztahu s blízkou osobou, matka je pro něj bezpečnou základnou.⁵¹

46 CAMPBELL, Ross. *Potřebuji tvou lásku*. Praha: Návrat, 1992, 124 s. ISBN 80-85495-11-2.

47 MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. 1. vyd. Praha: Portál, 1996, 144 s. ISBN 80-7178-085-5.

48 GERBER, Magda a Allison JOHNSON. *Sebejisté a spokojené dítě. Jak povzbudit přirozené schopnosti dítěte*. Brno: Computer Press, 2011, 224 s. ISBN 978-80-251-2739-1, str. 27

49 JUNGWIRTHOVÁ, Iva. *Pohodoví rodiče – pohodové děti*. Podporujeme vývoj dítěte. Praha: Portál, 2009, 173 s. ISBN 978-80-7367-536-3.

50 ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum, 2010, 280 s. ISBN 80-246-0877-4.

51 BOWLBY, John. *Vazba. Teorie kvality raných vztahů mezi matkou a dítětem*. Praha: Portál, 2010, 356 s. ISBN 978-80-7367-670-4.

Separáční reakce se projevují jako protest, zoufalství a odpoutání. S Bowlbym spolupracovala a potom na něj navázala americká vývojová psycholožka a pedagožka Mary Ainsworthová, která vytvořila test ISS - Infant Strange Situation, test neznámé situace.

Tento test spočívá v pozorování projevů attachmentu při odloučení a opětovném setkání matky a dítěte. Uskutečňuje se v připravené laboratoři s průhledným zrcadlem. Sleduje se, jak dítě reaguje na 8 situací:⁵²

První situace: Matka a dítě vcházejí do neznámé místnosti. Druhá zkoumaná situace: Matka si sedá a dítě má možnost se volně pohybovat. Třetí situace, kdy přichází neznámý člověk. Čtvrtá situace: Matka odchází z místnosti, opouští dítě a neznámého člověka. Při páté situaci se matka se vrací zpět, zároveň však neznámý člověk odchází. Při šesté situaci matka odchází a nechává dítě samotné. Předposlední situace: Neznámý člověk se vrací. Naposledy jde cizí člověk pryč, matka se vrací a bere dítě do náručí.⁵³

Bowlby s Ainsworthovou na základě zkoumání kvalifikovali několik typů vazeb a rozdělili je na vazbu jistou a nejistou. První, bezpečná vazba tvoří do budoucna předpoklad pro zdravý vývoj jedince. U druhého typu vazby, kterou pojmenovali jako nejistou, jinak řečeno komplikovanou, kde dítěti chybí pocit bezpečí, je zdravý vývoj dítěte narušen.⁵⁴

Ainsworthová dále upozornila, že někteří kojenci bývají matkami fyzicky odmítáni: Tento syndrom odmítnutí, jak ho Ainsworthová nazývá, charakterizuje především hluboká averze vůči fyzickému kontaktu s kojencem. Tyto ženy cítí značnou nechuť k tělesnému kontaktu s dítětem, nevoní jim příjemně, musí překonávat značně negativní pocity při dodržování jeho čistoty, mají tendenci být hrubé a své chování si racionalizují tím, že jim dítě brání v realizaci vlastního života. Dítě pociťuje odmítání a zároveň

52 ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum, 2010, 280 s. ISBN 80-246-0877-4.

53 ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum, 2010, 280 s. ISBN 80-246-0877-4.

54 ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum, 2010, 280 s. ISBN 80-246-0877-4.

nedokáže ještě být samo a bez pomoci. Dítě se snaží být matce na blízku, nechce vyvolávat její agresi a odmítnutí, blíží se k ní zezadu a vyhýbá se očnímu kontaktu.⁵⁵

Kojenec se socializuje primárně ve své rodině, váže se na matku a otce, sourozence a prarodiče. Socializace je „postupné začleňování jedince do společnosti prostřednictvím nápodoby a identifikace zprvu v nukleární rodině, dále v malých společenských skupinách, jako je školní třída.“⁵⁶

Švýcarský filozof a vývojový psycholog Jean Piaget sestavil tzv. stádia kognitivního, myšlenkového, vývoje. Období od narození do 1,5 roku – 2 let nazval senzomotorické.⁵⁷ Eric Erickson charakterizoval jednotlivá vývojová stádia člověka dvěma protiklady a jejich výsledkem. Období kojeneckého věku nazývá stádium bazální důvěry versus nedůvěry, výsledkem by měla být naděje.⁵⁸

Přirozeným vývojovým krokem je v tom separační úzkost, ke které obvykle dochází mezi sedmým měsícem a rokem a půl věku. Na úzkost z cizích lidí v druhé polovině 20. století upozornil jako první rakousko-americký psychoanalytik René Spitz. Dítě prožívá emotivně silné chvíle, které si sice neponese v paměti, ale budou mít v budoucnu vliv na jeho rozhodování, charakter, emoční citlivost a další aspekty jeho osobnosti.⁵⁹

O malé dítě pečují nejen rodiče, ale také prarodiče. Ti mohou významně pomoci matce s hlídáním také v průběhu studia, a to jak během samotných přednášek a výuky, tak i v době, kdy se studentka připravuje na zkoušku, test či píše seminární nebo závěrečnou práci. V současnosti obvykle prarodiče ještě chodí do zaměstnání, když se

55 ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum, 2010, 280 s. ISBN 80-246-0877-4.

56 HARTL, Pavel. *Psychologický slovník*. Praha: Budka, 1993, 297 s. ISBN 80-90 15 49-0-5, str. 161

57 PIAGET, Jean a Barbel INHELDEROVÁ. *Psychologie dítěte*. Praha: Portál, 2000, 144 s. ISBN 978-80-262-0691-0.

58 DRAPELA, Victor J. *Přehled teorií osobnosti*. Portál: 2011, 176 s. ISBN 978-80-262-0040-6.

59 ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum, 2010, 280 s. ISBN 80-246-0877-4.

narodí vnoučata, a tak je to s hlídáním mnohdy komplikované. „*Pro kvalitu života ve stáří je důležité vytvořit si program pro volný čas.*“⁶⁰

Prarodiče se zapojují do péče o děti podle zvyklostí dané rodiny, časových a fyzických možností, záleží také, jaká vzdálenost je mezi mladou rodinou a rodinou původní. Studující matka zažívá další zátěž, problémy se mohou týkat obav o zaměstnání, vztahů v rodině, provází ji únava.⁶¹ Okolí by proto mělo matce během studia při rodičovské dovolené poskytovat uznání, podporu a další sociální stimulaci jako kontakt a jistotu.⁶²

60 DVORÁČKOVÁ, Dagmar. *Kvalita života seniorů*. Praha: Grada, 2012, 112 s. ISBN 978-80-247-4138-3, str. 5

61 HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4.

62 NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1970, 395 s. ISBN 25-067-70.

3 FORMÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH

Dospělostí rozumíme schopnost jednat na základě osvojených společenských norem, schopnost seberealizace a rozhodování, předvídání, převzetí zodpovědnosti.⁶³ „*Hodnota a prestiž vzdělání roste.*“⁶⁴ Beneš vlivu změn ve společnosti připisuje i zvyšování nároků na zaměstnance: „*Lidé jsou náročnější, kritičtější, vzdělanější a vybíravější.*“⁶⁵

Formálním vzděláváním rozumíme institucionálně výchovné působení na osobnost dospělého,⁶⁶ v našem případě ženy na rodičovské dovolené. Ženy mohou mít potřebu uniknout rutině v domácnosti, a tak se rozhodnou se dál vzdělávat.⁶⁷ Funkcí vzdělání je kvalifikace spojená s odborností a rovností šancí.⁶⁸ Formální vzdělávání je završeno získáním uznávaného diplomu, kvalifikace, dále se vyznačuje tím, že probíhá v institucích.⁶⁹

„*Dospělí vstupují do formálního vzdělávání či sebeučení s jistou představou, co by mělo být cílem, obsahem a hlavně výsledkem tohoto procesu. Této skutečnosti podřizují nejen výběr vzdělávacích aktivit, kterých se účastní, ale i vlastní studijní výkon.*“⁷⁰

Forma studia může být buď distanční, dříve dálková, nebo prezenční, dříve tzv. denní studium. Distanční forma však poněkud přesahuje tu dálkovou, která byla dříve. Je multimediální, nabízí studentům podporu v jejich samostudiu.⁷¹

63 PALÁN, Zdeněk. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, 184 s. ISBN 80-86723-03-8.

64 BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada, 2014, 176 s. ISBN 978-80-247-4824-5. str. 35

65 BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada, 2014, 176 s. ISBN 978-80-247-4824-5. str. 36

66 HATÁR, Ctibor. Sociální andragogika. *Andragogická revue: Česko-slovenský vědecký časopis zaměřený na teorii vzdělávání dospělých, andragogiku a rozvoj lidských zdrojů*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, I.(1). ISSN 1804-1698.

67 DVORÁKOVÁ, Miroslava. Na jevišti vzdělávání dospělých: Motivace účastníků vzdělávání. *Andragogika v praxi: Časopis Asociace institucí vzdělávání dospělých ČR*. Praha: AIVD ČR, 2018, (14/15). ISSN 2336-5145.

68 BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada, 2014, 176 s. ISBN 978-80-247-4824-5.

69 PALÁN, Zdeněk. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, 184 s. ISBN 80-86723-03-8.

70 MUŽÍK, Jaroslav. *Androdidaktika*. Praha: ASPI Publishing, 2004, 148 s. ISBN 80-7357-045-9. str. 26

Případně se ještě nabízí forma studia kombinovaná, to znamená, že studenti absolvují intenzivní např. týdenní soustředění a pak pokračují vlastně distančním způsobem. Prezenční forma je však pro matky na rodičovské dovolené těžko uskutečnitelná jak z důvodů ekonomických, tak sociálních.⁷²

Další vzdělávání jedince probíhá po dosažení stupně vzdělání a po jeho vstupu do zaměstnání. Je zaměřeno velmi komplexně a přináší jeho účastníkovi soubor vědomostí a dovedností, které jsou důležité a mají umožnit dospělému lepší uplatnění jak v pracovní, tak i občanském a osobním životě.⁷³

Další vzdělávání můžeme členit na profesní, občanské a zájmové. V průběhu dalšího vzdělávání může u matek růst flexibilita, iniciativa, kreativita, samostatnost, ale i kooperace, zlepšuje se komunikace, interakce, efektivita, sebepoznávání, celkový přehled a plánování. Také přináší zlepšení práce s počítačem, informačními a komunikačními médii, prohlubují se kognitivní a zároveň i emocionální dovednosti.⁷⁴

Další vzdělávání je součástí celoživotního učení, jeho význam se zvyšuje, protože je důležité během života získávat nejen nové znalosti, ale také dovednosti, a tak se adaptovat na měnící se společenské požadavky, proto v České republice dochází od roku 2016 k nárůstu dalšího vzdělávání dospělé populace. V červnu 2018 přijala z toho důvodu Doporučení Rady EU o cestách prohlubování dovedností: nové příležitosti pro dospělé.⁷⁵

71 PALÁN, Zdeněk. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, 184 s. ISBN 80-86723-03-8.

72 HUSÁROVÁ, Dagmar. Portál Vysoké školy. *Kombinované studium – oč v něm běží?* (2010) [online]. [citace 21. 12. 2019]. Dostupné z: <<http://www.vysokeskoly.cz/clanek/kombinovane-studium-oc-v-nem-bezi>>.

73 MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Strategie celoživotního učení ČR*. Praha: MŠMT. Národní ústav odborného vzdělávání, 2007. [online]. 97 s. ISBN 978-80-254-2218-2 [citace 11. 11. 2019]. Dostupné z: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/strategie-celozivotniho-uceni-cr>>.

74 PALÁN, Zdeněk. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, 184 s. ISBN 80-86723-03-8.

75 *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2018*. Praha: MŠMT, 2019, 152 s. ISBN 978-80-87601-41-9.

Celoživotní učení je možnost se orientovat hlouběji ve své profesi, nebo se přeorientovat jiným směrem, současná generace má tak rozšířené možnosti pestrosti profesní dráhy.⁷⁶

S myšlenkou celoživotního učení přišel již Jan Amos Komenský, a tak rozhodně není žádnou novinkou. Během společenského pokroku se však důvody a očekávání vzhledem k permanentnímu vzdělávání různily.⁷⁷

Jaké jsou rozdíly mezi dalším vzděláváním a celoživotním učáním? Zatímco další vzdělávání je časově ohraničeno, jde v něm o programové získávání znalostí, zaměřeno v tomto případě na učící se matku, proti tomu celoživotní učení je neohraničené časově, vnímání v nových souvislostech má hodnotu pro pracoviště i rodinu.⁷⁸

Do celoživotního učení zahrnujeme také sebevzdělávání, které v kontextu této práce, obsahuje všechny činnosti matky během rodičovské dovolené zaměřené k dosažení vyšších znalostí a vědomostí v nové oblasti. Ať již prostřednictvím knih, přednášek, webinářů, článků, cestování, autentických rozhovorů, kurzů atp.⁷⁹

Přesto, že se v práci autorka věnuje formálnímu vzdělávání, pro úplnost uvádí do kontrastu i vzdělání neformální, tedy zájmové nebo volno-časové. Andragogika chápe zájmové neboli volno-časové vzdělávání jako samostatnou disciplínu. „*Volný čas není brán jako doba odpočinku po práci nebo sváteční čas, ale akcentuje se jeho naplnění nejrůznějšími aktivitami, převážně praktického zaměření.*“⁸⁰

76 PALÁN, Zdeněk. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, 184 s. ISBN 80-86723-03-8.

77 MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Strategie celoživotního učení ČR*. Praha: MŠMT. Národní ústav odborného vzdělávání, 2007. [online]. 97 s. ISBN 978-80-254-2218-2 [citace 11. 11. 2019]. Dostupné z: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/strategie-9celozivotniho-uceni-cr>>.

78 PALÁN, Zdeněk. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, 184 s. ISBN 80-86723-03-8.

79 KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. Praha: ASPI, 2005, 502 s. ISBN 80-7357-050-5.

80 ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009, 207 s. ISBN 978-80-7367-551-6, str. 31

Zájmové dimenze mohou být umělecké, lingvistické, vědecké, mechanické, venkovní, obchodně politické, sociální, osobní aj. Zájmy vyjadřují založení konkrétní osobnosti matky.: „*Determinace zájmů je mnohostranná: sociální prostředí a ekonomické podmínky života usnadňují nebo znesnadňují vývoj určitých zájmů.*“⁸¹ To platí i pro ženy zejména v průběhu rodičovské dovolené.

Zájmové vzdělávání dospělých nevede k získání certifikátu jako kurz, ani diplomu jako vyšší odborná či vysoká škola. Jeho smyslem tedy není získat stupeň vzdělání. Volný čas v něm tráví dospělý čistě podle svého zájmu i volby, dobrovolně a aktivně.⁸² „*Smyslem je především vyčerpání plného potenciálu volného času, který se tak zařazuje do celoživotního edukativního a socializačního procesu.*“⁸³

Jestliže se žena cítí unavena, má na sebe příliš vysoké nároky, snaží se vše zvládat, neumí odpočívat a má neustále pocit nedostatku času, měla by se inspirovat svým okolím, věnovat se rodině a najít si koníčky.⁸⁴ „*Pro většinu akcí zájmového vzdělávání dospělých je typická převaha ženského osazenstva.*“⁸⁵

Typy zájmového vzdělávání můžeme rozdělit do oblastí: kultury a estetiky, pohybové a sportovní výchovy, cestování a turistiky, zdravotní výchovy, environmentální výchovy, vědeckotechnického vzdělávání, jazykové vzdělávání a náboženské a duchovní výchovy.⁸⁶

81 NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1970, 395 s. ISBN 25-067-70, str. 233

82 ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009, 207 s. ISBN 978-80-7367-551-6.

83 ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009, 207 s. ISBN 978-80-7367-551-6, str. 54

84 ŠMOLKA, Petr a Jan MACH. *Manželská a rodinná trápení*. Praha: Portál, 2008, 192 s. ISBN 978-80-7367-448-9.

85 ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009, 207 s. ISBN 978-80-7367-551-6, str. 131

86 ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009, 207 s. ISBN 978-80-7367-551-6.

„Ženy se na rozdíl od mužů více soustředí na rodinu a domov, častěji však také navštěvují různé kulturní akce, divadla, galerie a veřejné knihovny, více čtou a zaměřují se spíše na emoční než racionální aktivity.“⁸⁷

Volno-časové aktivity organizují školy a školská zařízení, volno-časová střediska jako například domy dětí a mládeže, základní umělecké školy, domy přírody, knihovny, muzea, obecní úřady, místní spolky, církve, nadace, politické strany, podniky pro své zaměstnance, tělovýchovné jednoty – Sokol, YMCA, Klub českých turistů, ale i komerční instituce jako fit-centra apod.⁸⁸

87 ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009, 207 s. ISBN 978-80-7367-551-6, str. 38

88 ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009, 207 s. ISBN 978-80-7367-551-6.

4 ZVYŠOVÁNÍ KVALIFIKACE

„Kvalifikace jsou tradičně signálem úspěšného ukončení počátečního formálního vzdělávání a odborné přípravy.“⁸⁹ Zvyšováním kvalifikace rozumíme získávání nové odbornosti nebo rozšíření té stávající. Durďáková a Durďák konstatují, že si žena zvyšuje kvalifikaci nad rozsah práce, kterou dosud vykonávala. Studovat může začít z vlastní vůle nebo z důvodů požadavků zaměstnavatele.⁹⁰

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy deklaruje ve Strategii celoživotního vzdělávání,⁹¹ že: „V současnosti je naše pracovní síla ceněná především pro svoji kvalifikaci, zručnost, preciznost a schopnost pohotově reagovat v nenadálých situacích.“ Podle Šeráka se do popředí dnes dostává kvalifikační vzdělávání.⁹² Zvyšováním kvalifikace rozumíme prohloubení dovedností a znalostí.⁹³ „Ženy s vyšší kvalifikací mají zjevně vyšší motivaci vrátit se k předchozímu zaměstnavateli a i jejich zaměstnavatel se zřejmě více snaží si kvalifikované pracovnice udržet.“⁹⁴

89 VETEŠKA, Jaroslav. *Přehled andragogiky*. Úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých. Praha: Portál, 2016, 320 s. ISBN 978-80-262-1026-9.

90 DURĎÁK, Radomír a Zdena DURĎÁKOVÁ. *Vzdělávání dospělých a jeho smery a specifika. Andragogická revue: Česko-slovenský vědecký časopis zaměřený na teorii vzdělávání dospělých, andragogiku a rozvoj lidských zdrojů*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, I.(1). ISSN 1804-1698.

91 MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Strategie celoživotního učení ČR*. Praha: MŠMT. Národní ústav odborného vzdělávání, 2007. [online]. 97 s. ISBN 978-80-254-2218-2 [citace 11. 11. 2019]. Dostupné z: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/strategie-celozivotniho-uceni-cr>>, str. 4

92 ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009, 207 s. ISBN 978-80-7367-551-6.

93 PALÁN, Zdeněk. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, 184 s. ISBN 80-86723-03-8.

94 ETTLEROVÁ, Sylva, NEŠPOROVÁ, Olga a Kamila SVOBODOVÁ. *Kariéra, rodina, rovné příležitosti*. Výzkumy postavení žen a mužů na trhu práce. Zaměstnání a péče o malé děti z perspektivy rodičů a zaměstnavatelů. Praha: Gender Studies, 2006, 26 s. ISBN 80-86520-12-9, str. 9

„Vzdělávací instituce využívají kvalifikace jako nástroj vyjádření a hodnocení kvality poskytovaného vzdělávání, vymezující, že účastník dalšího vzdělávání dosáhl určité garantované úrovně kompetencí.“⁹⁵

Dříve regulovali požadavky na kvalifikaci národními vládami pověřené instituce, které mají své místo v rámci formálního vzdělávacího systému i dosud. Navíc se k nim přidává také Evropský kvalifikační rámec, tzv. EQF, se svými nově pojatými kvalifikacemi. Najdeme v něm doporučení směrem k NQF nebo také NSK, tedy Národní soustavě kvalifikací.⁹⁶ Ta umožňuje zaměstnavatelům formulovat požadavky na jednotlivce.⁹⁷ V roce 2018 bylo schváleno 59 nových profesních kvalifikací, celkový počet tak stoupl na 1253, akreditováno bylo 729 rekvalifikačních kurzů.⁹⁸

Zvyšuje se tlak napříč profesemi, nejde jen o nároky na kvalifikaci, ale i o vysoké nasazení, pracovitost, tvořivost, samostatnost, odpovědnost, iniciativu a délku praxe.⁹⁹ Pro některé matky může být čas na rodičovské dovolené tzv. druhou šancí, protože dříve nedosáhly vhodné vzdělání.¹⁰⁰

Druhou šancí nebo druhou vzdělávací cestou pro matky na rodičovské dovolené rozumíme možnost získání určitého stupně vzdělání, které osoby z nejrůznějších důvodů nedosáhly v průběhu počátečního vzdělávání.¹⁰¹

95 TURECKIOVÁ, Michaela. Zpráva z mezinárodní odborné konference „Kvalifikace pro celoživotní učení a zaměstnanost.“. *Andragogická revue: Česko-slovenský vědecký časopis zaměřený na teorii vzdělávání dospělých, andragogiku a rozvoj lidských zdrojů*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, I.(1). ISSN 1804-1698, str. 100

96 TURECKIOVÁ, Michaela. Zpráva z mezinárodní odborné konference „Kvalifikace pro celoživotní učení a zaměstnanost.“. *Andragogická revue: Česko-slovenský vědecký časopis zaměřený na teorii vzdělávání dospělých, andragogiku a rozvoj lidských zdrojů*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, I.(1). ISSN 1804-1698.

97 KADLEC, Miroslav a Jan PEŠKA. Národní soustava kvalifikací 2018. *Andragogika v praxi: Časopis Asociace institucí vzdělávání dospělých ČR*. Praha: AIVD ČR, 2018, (18). ISSN 2336-5145.

98 *Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2018*. Praha: MŠMT, 2019, 152 s. ISBN 978-80-87601-41-9.

99 PALÁN, Zdeněk. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, 184 s. ISBN 80-86723-03-8.

100 BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada, 2014, 176 s. ISBN 978-80-247-4824-5.

101 VETEŠKA, Jaroslav. *Přehled andragogiky*. Úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých. Praha: Portál, 2016, 320 s. ISBN 978-80-262-1026-9.

Některé ženy si na rodičovské dovolené vyberou maturitní obor na střední odborné škole a dokončí si maturitu, nebo v případě, že maturitu mají, je jim umožněno v kratší době vystudovat dálkově jiný maturitní obor.¹⁰² Středoškolačky pak volí vyšší odbornou školu či vysokou školu většinou podle oboru, který se rozhodnou studovat distanční nebo kombinovanou formou.

Vysoké školy nabízí studentům i absolventům různé konference, semináře a další vzdělávání, např. rozšíření o další obor. Širokou nabídku možností pomaturitního studia v jednotlivých oborech nabízí přehledný portál Vysoké školy.¹⁰³

Při výběru zaměření školy může pomoci osobnostní test, který napoví, jakým profesním směrem se má žena na rodičovské dovolené orientovat. Tento portál člení přehled škol podle oborů: ekonomie a management, kultura a umění, přírodní vědy, zemědělství, humanitní a společenské vědy, medicína a farmacie, technika a informatika, jazyky, právo a učitelství.¹⁰⁴

Souhrnně lze poskytovatele dalšího vzdělávání rozdělit na veřejné a soukromé instituce. Do veřejných řadíme školy, školská zařízení a další instituce zřizované orgány státní správy a samosprávy. Mezi soukromé instituce patří odborové organizace, politické strany a hnutí, náboženské organizace, komerční a zaměstnavatelské instituce.¹⁰⁵

Instituce, které spadají pod státní správu a samosprávu, realizují následující čtyři typy vzdělávání. Prvním je vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení a to podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, tzv. Školského zákona. Druhým je vzdělávání úředníků územních samosprávných celků, které vymezuje zákon č. 312/2002 sb. Třetím typem je vzdělávání pracovníků v sociálních službách ošetřené zákonem č. 108/2006 Sb.,

102 BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada, 2014, 176 s. ISBN 978-80-247-4824-5.

103 Portál Vysoké školy. *Přehled škol*. [online]. [citace 9. 12. 2019]. Dostupné z: <<https://www.vysokeskoly.cz/>>.

104 Portál Vysoké školy. *Přehled škol*. [online]. [citace 9. 12. 2019]. Dostupné z: <<https://www.vysokeskoly.cz/>>.

105 VETEŠKA, Jaroslav. *Přehled andragogiky*. Úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých. Praha: Portál, 2016, 320 s. ISBN 978-80-262-1026-9.

o sociálních službách. Čtvrtý typ, taktéž legislativně zaštitěn, nazýváme normativní vzdělávání.¹⁰⁶

Mezi překážkami prezenční formy studia, které studenti uváděli, je také rodinné vytížení, proto je pro ženy na rodičovské dovolené nejschůdnější možností studia tzv. distanční forma. Jedná se o ve světě poměrně rozšířený způsob vzdělávání dospělých, který se postupně rozšiřuje i u nás. Tato forma studia je založena na samostudiu s využitím informačních a komunikačních technologií.

Distanční studium nabízí zejména vysoké školy, jedná se zpravidla o další profesní vzdělávání, které slouží pro získání či rozšíření kvalifikace. Distanční studium se opírá o samostatnost studenta a směřování ze strany tutora. Výhodami této formy studia patří individualizace, obsahová flexibilita, samostatnost, flexibilita časová a místní.¹⁰⁷

Vědomosti, dovednosti, znalosti a zejména kvalifikovaní pracovníci jsou kreditem každého podniku či instituce.¹⁰⁸

Při výběru studia může matku na rodičovské dovolené ovlivnit také, jestli má daná škola dětský koutek, kam se může hlídající osoba s dítětem, např. otec dítěte, prarodič, chůva apod., uchýlit přímo během přednášek a seminářů. Takovými možnostmi disponují: UK, VŠE v Praze a TU v Liberci. Některé vysoké školy nabízí navíc přímo i hlídání dětí na bázi dobrovolnictví. Jiné mají dokonce vlastní mateřskou školu, mezi ty patří ČVUT v Praze, UTB ve Zlíně, MU v Brně a UPOL v Olomouci.¹⁰⁹

106 VETEŠKA, Jaroslav. *Přehled andragogiky*. Úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých. Praha: Portál, 2016, 320 s. ISBN 978-80-262-1026-9.

107 VETEŠKA, Jaroslav. *Přehled andragogiky*. Úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých. Praha: Portál, 2016, 320 s. ISBN 978-80-262-1026-9.

108 PALÁN, Zdeněk. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, 184 s. ISBN 80-86723-03-8.

109 Portál Vysoké školy. *Přehled škol*. [online]. [citace 9. 12. 2019]. Dostupné z: <<https://www.vysokeskoly.cz/>>.

5 PROFESNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Profesní vzdělávání je vlastně permanentní nutnost profesního vývoje.¹¹⁰ Profesní vzdělávání představuje „*odborné, podnikové, kvalifikační a rekvalifikační vzdělávání, zaškolování atd.*“¹¹¹ Profesním vzděláváním rozumíme především rekvalifikační kurzy,¹¹² ty připravují pro specializovanou činnost. Širokou nabídku těchto kurzů nabízí např. Úřad práce.¹¹³ „*Rekvalifikací se rozumí získání nové kvalifikace a zvýšení, rozšíření nebo prohloubení dosavadní kvalifikace, včetně jejího udržování nebo obnovování. Za rekvalifikaci se považuje i získání kvalifikace pro pracovní uplatnění fyzické osoby, která dosud žádnou kvalifikaci nezískala.*“¹¹⁴

Další profesní vzdělání zahrnuje periodická školení, kvalifikační a rekvalifikační kurzy.¹¹⁵ Jednou z možností profesního vzdělávání jsou kurzy. Na rozdíl od zájmových aktivit, které probíhají např. ve formě pravidelných kroužků, kurzy mají přesně daný počet lekcí a obvykle bývají ukončeny např. závěrečnou zkouškou nebo nějakým jiným výstupem. Absolvent kurzu obdrží při splnění podmínek certifikát. Některé profesní kurzy bývají akreditované, to by mělo zaručovat jejich kvalitu. Znamená to, že splňují kritéria akreditační komise.

Akreditované kurzy matky na rodičovské dovolené vybavují pro povolání, také k nim přihlíží zaměstnavatel. Například pedagogům nabízí kurzy a školení Národní ústav pro vzdělávání. Neakreditované kurzy nemají pro zaměstnavatele váhu a je pouze na dobrovolnosti matek na rodičovské dovolené, jestli tyto kurzy navštíví, nepřináší jim

110 BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada, 2014, 176 s. ISBN 978-80-247-4824-5.

111 ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009, 207 s. ISBN 978-80-7367-551-6. str. 20

112 ZORMANOVÁ, Lucie. *Didaktika dospělých*. Praha: Grada, 2017, 224 s. ISBN 978-80-271-0051-4.

113 Integrovaný portál Ministerstva práce a sociálních věcí. *Seznam rekvalifikačních kurzů, které realizujeme v roce 2019*. [online]. [citace 12. 11. 2019]. Dostupné z: <<https://portal.mpsv.cz/upcr/kp/jhm/kop/vyskov/rekvalifikace>>.

114 Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů § 108 ze dne 23. 7. 2004 [online]. [citace 14. 11. 2019]. Zákony pro lidi [online]. Dostupné z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435>>.

115 PALÁN, Zdeněk. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, 184 s. ISBN 80-86723-03-8.

to však žádné faktické výhody. Nutno dodat, že i přesto: „*Podíl nestátní nabídky vzdělávání dospělých prudce roste.*“¹¹⁶

Matky na rodičovské dovolené mohou využít různé kurzy, které nabízí mateřská či rodinná centra, další možností jsou vzdělávací portály, kde volí kurz podle města realizace nebo podle zaměření, například: Naucmese.cz.¹¹⁷

Rostoucí význam celoživotního učení, v němž se odrážejí nejruznější socioekonomické a demografické změny, vede k potřebě vytvářet a uplatňovat takové nástroje, které podporují transfer a akumulaci výsledků učení.¹¹⁸

Profesní vzdělávání ovlivňuje pracovní zařazení a také uplatnění dospělého, a dále může ovlivňovat ekonomické hledisko výběru povolání. S profesním vzděláváním souvisí pojmy jako zaškolení, tedy adaptační proces v zaměstnání, zaučení, tedy příprava ke konkrétní pracovní činnosti. Pokud se profesní vzdělávání stane utrpením, pouze ho žena absolvuje, aby došla k cíli, nepřináší jí potěšení. Vzdělávací proces by měl matky na rodičovské dovolené obohacovat, přinášet jim potěšení, aby byl efektivní.¹¹⁹

Ženy chtějí své profesi dát vyšší hodnotu, zajistit si profesní vzestup a udržet krok s konkurencí.¹²⁰ Mají ale i další motivy k formálnímu vzdělávání během rodičovské dovolené, motivaci se autorka bude věnovat v následující kapitole.

116 BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada, 2014, 176 s. ISBN 978-80-247-4824-5. str. 36

117 Portál Naučme se. *Všechny kurzy*. [online]. [citace 2. 1. 2020]. Dostupné z: <<https://www.naucmese.cz/>>.

118 TURECKIOVÁ, Michaela. Zpráva z mezinárodní odborné konference „Kvalifikace pro celoživotní učení a zaměstnanost.“. *Andragogická revue: Česko-slovenský vědecký časopis zaměřený na teorii vzdělávání dospělých, andragogiku a rozvoj lidských zdrojů*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, I.(1). ISSN 1804-1698, str. 101

119 PALÁN, Zdeněk. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, 184 s. ISBN 80-86723-03-8.

120 DVORÁKOVÁ, Miroslava. Na jevišti vzdělávání dospělých: Motivace účastníků vzdělávání. *Andragogika v praxi: Časopis Asociace institucí vzdělávání dospělých ČR*. Praha: AIVD ČR, 2018, (14/15). ISSN 2336-5145.

6 MOTIVACE ŽEN K FORMÁLNÍMU VZDĚLÁVÁNÍ

Vnitřní a vnější faktory, spouštěče, které nejen aktivují, ale také dodávají energii lidskému jednání, zaměřují ho k dosažení cíle, to je spojeno s vyvinutím úsilí, nazýváme motivací. Řídí průběh tohoto procesu, udržují člověka v činnosti, dále dochází k sebereflexi, vztahů s okolím, zažívání úspěchů i neúspěchů.¹²¹ Vnitřní motivace vychází z vlastní iniciativy jedince. Naproti tomu vnější energetizace organismu vychází třeba z pobídky jiného jedince, může se jednat o partnera, učitele a jinou autoritu, ale i přítele, souseda, známého i cizího člověka.¹²²

Motivace k výkonu je: „*Snaha jedince překonat překážky, obstát ve výkonových situacích, vytrvat v náročné činnosti, dosáhnout cíle, být úspěšný.*“¹²³ Pohnutky, tedy motivy mohou být cyklické, opakující se, pravidelné, nebo necyklické, vycházející z aktuální situace, např. napsání bakalářské práce.¹²⁴ Mezi výkonové potřeby patří: potřeba samostatnosti, úspěšného výkonu a vyhnutí se neúspěchu.¹²⁵ Primární motivace je vrozená na základě fyzických dispozic, opakem rozumíme motivaci sekundární, získanou, naučenou, a tedy závislou na prostředí.¹²⁶

V současnosti lidé většinou nepracují celou profesní kariéru na jednom místě, jak to bylo dříve obvyklé, to platí často o matkách po rodičovské dovolené. Někdy žena zjistí, že nemůže zůstat u původní profese, když se chce zároveň věnovat rodině. To ji může nutit změnit zaměření, doplnit si vzdělání a změnit zaměstnání po rodičovské dovolené. Před rokem 1989 se toto stávalo obvykle z politických důvodů.

121 PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ Eliška a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*, 6. vyd. Praha: Portál, 2013, 400 s. ISBN 978-80-262-0403-9.

122 KUČERA, Dalibor. *Moderní psychologie*. Praha: Grada, 2013. 216 s. ISBN 978-80-247-4621-0.

123 PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ Eliška a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*, 6. vyd. Praha: Portál, 2013, 400 s. ISBN 978-80-262-0403-9, str. 158

124 KUČERA, Dalibor. *Moderní psychologie*. Praha: Grada, 2013. 216 s. ISBN 978-80-247-4621-0.

125 PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ Eliška a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*, 6. vyd. Praha: Portál, 2013, 400 s. ISBN 978-80-262-0403-9, str. 158

126 KUČERA, Dalibor. *Moderní psychologie*. Praha: Grada, 2013. 216 s. ISBN 978-80-247-4621-0.

Někdy zaměstnavatel vyžaduje po ženě doplnění vzdělání, tedy rozšíření její odborné kvalifikace. Požadavky na profesní erudici vzrůstají u většiny typů zaměstnání.¹²⁷ Motivací rozumíme podle Hartla pohnutku k jednání, mobilizace sil, energetizace organismu, která se projevuje napětím plynoucího z narušení rovnováhy. Motivem je pohnutka či příčina činnosti nebo jednání.¹²⁸ Podle Pasternákové¹²⁹ se také mění vnitřní struktura rolí muže a ženy v rodině. Snaha materiálně rodinu zabezpečit, může vést ženu ke zvyšování kvalifikace. Motivem tedy může být ekonomické hledisko. Podle Beneše¹³⁰ může vést k dalšímu zejména profesnímu vzdělávání i strach ze ztráty kompetence.

Některé ženy by také namísto plného pracovního úvazku volily práci na kratší pracovní úvazek zvláště, mají-li malé děti. I děti školou povinné však ze strany rodičů potřebují dostatek pozornosti a času. A tak se žena přeorientuje na zaměstnání, které by jí kratší pracovní úvazek umožnilo. S tím se však pojí i povinnost splnit kvalifikační podmínky, proto nastupuje studium. Jiné ženy vedou vlastní ambice k tomu, aby si zvýšily kvalifikaci, nebo touží po rozvoji osobnosti. Studium může vést člověka mimo jiné k sebepoznání. Člověk touží po poznání, rád si přirozeně rozšiřuje obzory, Maslow kognitivní cíle zařazuje do potřeb vyšších.¹³¹ Žena během mateřské dovolené může toužit zkvalitnit svůj potenciál, což je mimo jiné posláním andragogiky.¹³²

Matka, pečující o malé dítě může mít obavy o dalším profesním uplatnění po rodičovské dovolené a také více pociťovat „*deficit informací, vědomostí, dovedností,*

127 TURECKIOVÁ, Michaela. Zpráva z mezinárodní odborné konference „Kvalifikace pro celoživotní učení a zaměstnanost.“. *Andragogická revue: Česko-slovenský vědecký časopis zaměřený na teorii vzdělávání dospělých, andragogiku a rozvoj lidských zdrojů*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, I.(1). ISSN 1804-1698.

128 HARTL, Pavel. *Psychologický slovník*. Praha: Budka, 1993, 297 s. ISBN 80-90 15 49-0-5.

129 PASTERÁKOVÁ, Lenka. Společenské zmeny a ich vplyv na rodinnú výchovu. *Andragogická revue: Česko-slovenský vědecký časopis zaměřený na teorii vzdělávání dospělých, andragogiku a rozvoj lidských zdrojů*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2015, VII.(2). ISSN 1804-1698.

130 BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada, 2014, 176 s. ISBN 978-80-247-4824-5. str. 162

131 ATKINSONOVÁ, Rita L. *Psychologie*. 2. aktualizované vyd., Praha: Portál, 2003, 751 s. ISBN 80-7178-640-3.

132 PALÁN, Zdeněk. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, 184 s. ISBN 80-86723-03-8.

*profesních návyků, schopností, způsobu jednání a chování, kterými pracovník disponuje a které si vyžaduje jeho profese, jeho pracovní pozice, role a odborné kompetence.*¹³³

U ženy při rodičovské dovolené může vlivem povinností spojených s mateřstvím docházet k disonanci v mysli, může ji vnímat jako nedostatek určitých podnětů.¹³⁴

Dvořáková shrnuje motivaci účastníků vzdělávání do několika oblastí: sociální vztahy, vnější očekávání, využitelnost v praxi, společenský prospěch, profesní vzestup, kognitivní zájem, ale i únik či stimulaci.¹³⁵

Profesním vzestupem můžeme rozumět snahu matky nejen o zvýšení kvalifikace, ale také o celkové zlepšení v oblasti její profese nebo i mimo ni. Žena může toužit po vysokoškolském titulu, ačkoli se tato motivace může jevit jako vnější, může být i vnitřní, může to být touha zapracovat sama na sobě a zdokonalit se, prospět nejen sobě a svojí rodině, ale také celé společnosti. Akademický titul získává jedinec po složení státní závěrečné zkoušky, její součástí je také obhajoba bakalářské nebo diplomové práce. Udělování titulů upravuje zákon č. 111/1998.¹³⁶

Beneš vidí mezi motivy k dalšímu vzdělávání: také sociální kontakt a sociální podněty, profesní důvody, participaci na politickém či komunálním životě, vnější očekávání a kognitivní zájmy, ale také demografický vývoj.¹³⁷ Navíc se podle Šeráka dospělí vyznačují silnou vnitřní motivací, to znamená, že učit se chtějí, nikoli pouze musí.¹³⁸

Mužík vidí jako motivaci ke studiu u dospělých: „*Komplex motivů činností člověka, spojený především s potřebami, zájmy, postoji a vlohami, projevuje současně s určitými*

133 MUŽÍK, Jaroslav. *Androdidaktika*. Praha: ASPI Publishing, 2004, 148 s. ISBN 80-7357-045-9. str. 18

134 NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1970, 395 s. ISBN 25-067-70, str. 233

135 DVOŘÁKOVÁ, Miroslava. Na jevišti vzdělávání dospělých: Motivace účastníků vzdělávání. *Andragogika v praxi: Časopis Asociace institucí vzdělávání dospělých ČR*. Praha: AIVD ČR, 2018, (14/15). ISSN 2336-5145.

136 PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. 320 s. ISBN 978-80-247-4748-4.

137 BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada, 2014, 176 s. ISBN 978-80-247-4824-5.

138 ŠERÁK, Michal. *Zájemové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009, 207 s. ISBN 978-80-7367-551-6.

emocemi velký vliv na zahájení, průběh i výsledky učení dospělého. ¹³⁹ Podle Beneše se tento proměnlivý komplex motivů k učení u dospělých nedá hierarchizovat. ¹⁴⁰

Jsou ale rozdíly mezi motivací mužů a žen? „*Sexové diference jsou významnou determinantou edukačních procesů a projevují se i v rozdílných preferencích při volbě vzdělávací dráhy.*“ ¹⁴¹ Matky na rodičovské dovolené mohou prožívat sociální izolaci, studium jim umožní jiné sociální kontakty, než běžně na rodičovské dovolené mají. Mezi sociálními potřebami při vlastním vzdělávání spatřuje Dvořáková mimo jiné: „*naplnění potřeby vztahů a přátelství, možnost najít si nové přátele.*“ ¹⁴² Služba lidstvu či konkrétní komunitě přináší společenský prospěch. ¹⁴³ Dnes jsou mladé ženy vysoce kvalifikované, více než polovina dívek po maturitě pokračuje v dalším studiu, velká část dokončuje vysokoškolská studia. Vysokoškolský titul získá dnes více žen než mužů, konkrétně v roce 2017 tvořily ženy 60 % všech absolventů vysokých škol: „*V nejmladší generaci vysokoškolských absolventů a absolventek, tedy ve věkovém rozmezí 25-34 let, dosahuje vysokoškolského diplomu více než třetina tuzemské ženské populace (38 %), zatímco v případě stejně starých mužů jde jen o čtvrtinu (24 %).*“ ¹⁴⁴

Přestože počet vysokoškolsky vzdělaných žen u nás stoupá, nepromítá se toto do jejich finančního ohodnocení. Plat mají v porovnání s muži nižší a to jak ve starší, tak i v mladší generaci. Důvodem je uplatnění žen v oborech jako školství a zdravotnictví.

139 MUŽÍK, Jaroslav. *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. Plzeň: Fraus, 2005, 202 s. ISBN 80-7238-220-9., str. 9

140 BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada, 2014, 176 s. ISBN 978-80-247-4824-5.

141 PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 6. aktualizované vyd., Praha: Portál, 2017, 488 s. ISBN 978-80-262-1228-7. str. 164

142 DVOŘÁKOVÁ, Miroslava. Na jevišti vzdělávání dospělých: Motivace účastníků vzdělávání. *Andragogika v praxi: Časopis Asociace institucí vzdělávání dospělých ČR*. Praha: AIVD ČR, 2018, (14/15). ISSN 2336-5145, str. 28

143 DVOŘÁKOVÁ, Miroslava. Na jevišti vzdělávání dospělých: Motivace účastníků vzdělávání. *Andragogika v praxi: Časopis Asociace institucí vzdělávání dospělých ČR*. Praha: AIVD ČR, 2018, (14/15). ISSN 2336-5145.

144 Aktualizovaná koncepce rodinné politiky. *Trend č. 4: Ženy jsou vzdělanější*. Revue pro sociální politiku a výzkum, 2019. [online]. [citace 4. 1. 2019]. Dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/2019/09/aktualizovana-koncepce-rodinne-politiky-29-kvetna-2019/#_Toc10016213>.

Celková nerovnost mezi mzdami všech žen a mužů bez ohledu na vzdělání v roce 2017 činila 21%.¹⁴⁵

Právě během rodičovské dovolené žena prochází změnou z hlediska sociální, osobnostní i psychické, mění se její životní role, může začít přemýšlet nad budoucím uplatněním, její potřeba učení se aktualizuje.¹⁴⁶ Některé ženy trpí pocity méněcennosti, které se na rodičovské dovolené mohou prohlubovat. Další studium a potažmo získání vyššího vzdělání či prohloubení profesní kvalifikace jim může podle autorky přinést uspokojení, nalezení sebe sama, rozšíření možností a efektivní rozvinutí svého vlastního potenciálu: „*V současné době se potřeba vzdělávání rodičů začíná stále více uznávat z řady důvodů, ty většinou souvisejí se společenskými změnami.*“¹⁴⁷

145 Aktualizovaná koncepce rodinné politiky. *Trend č. 5: Různá zaměstnanost podle pohlaví a věku*. Revue pro sociální politiku a výzkum, 2019. [online]. [citace 4. 1. 2019]. Dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/2019/09/aktualizovana-koncepce-rodinne-politiky-29-kvetna-2019/#_Toc10016213>.

146 RABUŠICOVÁ, Milada, RABUŠIC, Ladislav a Klára ŠEĐOVÁ in RABUŠICOVÁ, Milada a Ladislav RABUŠIC. *Učíme se po celý život. O vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: FF, Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita, 2008. 343 s. ISBN 978-80-210-5859-0.

147 DINKMEYER, Don, MCKAY, D. Gary. *Efektivní rodičovství krok za krokem*. Praha: Portál, 2008, 144 s. ISBN 978-80-7367-445-8. str. 12

PRAKTICKÁ ČÁST

7 VÝZKUM

V praktické části se bude autorka zaměřovat na motivaci žen ke vzdělávání po dobu rodičovské dovolené. Zajímat se bude o to, jestli jde matkám během rodičovské dovolené spíše o zvýšení jejich kvalifikace a profesní růst nebo získání sociálních kontaktů. Dále bude předmětem jejího zájmu, jaké kurzy nebo instituce si ke svému dalšímu rozvoji ženy na rodičovské dovolené vybírají a z jakého důvodu. Které obory ženy v této životní etapě preferují a jakou k tomu mají motivaci. Jaké osoby se během studia matek a času tráveného vzděláváním starají o jejich malé ratolesti. Zda se spíše na rodičovské dovolené vzdělávají matky s nižším počtem dětí. Předmětem tohoto andragogického výzkumu budou sociální i kulturní aspekty ve vzdělávání žen během mateřské dovolené.

7.1 CÍL VÝZKUMU

Cílem praktické části práce je zjistit, jakým oborům formálního vzdělávání ženy na rodičovské dovolené dávají přednost. Dále o jaký stupeň vzdělávání se jedná.

7.2 HYPOTÉZY

Na základě určených cílů průzkumu byly stanoveny následující stručné, jasné, jednoznačné a ověřitelné hypotézy:

Hypotéza č. 1:

Ženy se na rodičovské dovolené formálně vzdělávají více, než když chodily do zaměstnání.

Hypotéza č. 2:

Ženy, které se na rodičovské dovolené formálně vzdělávají, získají více sociálních kontaktů než ženy, které se při rodičovské dovolené nevzdělávají.

Hypotéza č. 3:

Ženy na rodičovské dovolené preferují zvyšování kvalifikace před absolvováním neakreditovaných kurzů.

Hypotéza č. 4:

Ženy na mateřské dovolené volí spíše profesní vzdělávání než vzdělávání zájmové.

Hypotéza č. 5:

Ženy, které mají méně dětí, se vzdělávají více než ty, které mají více dětí.

Hypotéza č. 6:

Ženy, které se formálně vzdělávají během rodičovské dovolené, dosahují spíše vysokoškolského vzdělání než středoškolského.

7.3 METODY VÝZKUMU

Teoretická část bakalářské práce se zabývá pojem rodičovská dovolená, motivací matek se formálně vzdělávat právě při rodičovské dovolené. Navazující praktická část zjišťuje, jestli se matky na rodičovské dovolené formálně vzdělávají více než při zaměstnání, zda si díky formálnímu vzdělávání během rodičovské dovolené rozšíří okruh sociálních kontaktů, zda preferují zvyšování kvalifikace před neakreditovanými kurzy a jakou formu vzdělávání matky během rodičovské dovolené volí, zda jsou pro ně prioritou volno-časové aktivity nebo profesní vzdělávání. Je zvolen kvantitativní výzkum ve formě dotazníkového šetření. Otázky v dotazníku byly sestaveny na základě cílů práce a předem stanovených hypotéz.

Metodou výzkumu je strukturovaný dotazník a to v elektronické podobě. Výhodou elektronické podoby je, že se dotazník dostává velkému množství respondentů v krátkém čase. Také je dodržena etika výzkumu, která zahrnuje anonymitu oslovených respondentů ve smyslu zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.

Dotazník byl vypracován v dotazníkové databázi Survio a rozeslán odkaz na vyplnění dotazníku pomocí e-mailové pošty. V dotazníku byly použity 3 typy otázek:

1) Uzavřené dotazy s předem stanovenými variantami možných odpovědí, ze kterých respondent vybírá vždy pouze jednu možnou variantu. Jejich předností pro dotazovaného je rychlé vyplnění, nevýhodou může být omezená volba z možností, které jsou předem jednoznačně dány, neumožňuje respondentovi napsat jinou než předkládanou variantu. Vyhodnocení těchto otázek je při reflexi výzkumu nejsnazší.

2) Otevřené otázky jsou použity při dotazech typu:

Kolik je Vám let? nebo Kolik máte dětí?

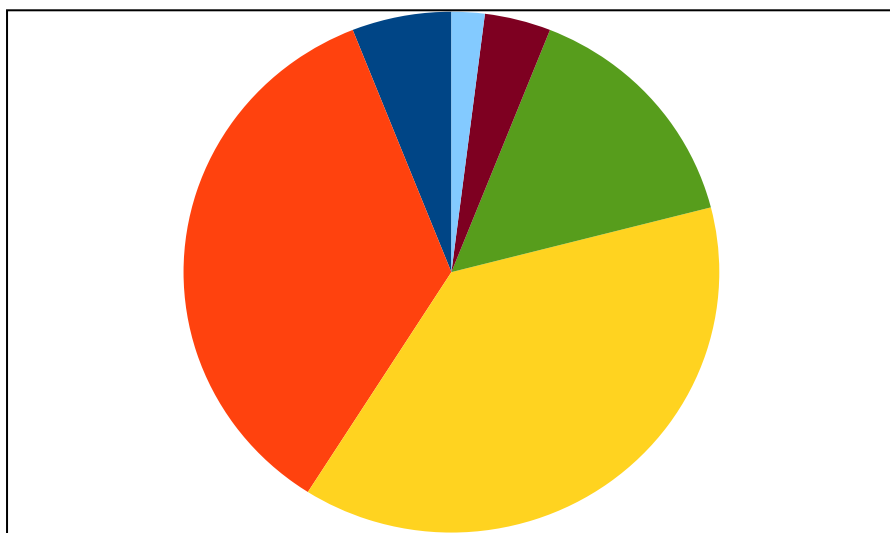
3) Polootevřené otázky dávají respondentovi možnost volit z předem daných odpovědí, když si nevybere žádnou z nich, zároveň má možnost doplnit svou vlastní.

Dotazník obsahuje 22 otázek. Odpovědi sumarizuje databáze Survio, která umožňuje následné zpracování výsledků výzkumu.

7.4 POPIS VÝZKUMNÉHO VZORKU

Výzkumným vzorkem byly náhodně oslovené ženy - matky. Respondentky byly osloveny e-mailem přímo s odkazem na dotazník: <https://www.surveio.com/survey/d/S5B5R6S4W9W4Z0V3O>. Návratnost činila 56 %. Kolem 5 minut strávilo nad vyplňováním dotazníku 64 % dotázaných. Sběr odpovědí probíhal v lednu 2020. Celkem dotazník odevzdalo 100 oslovených žen.

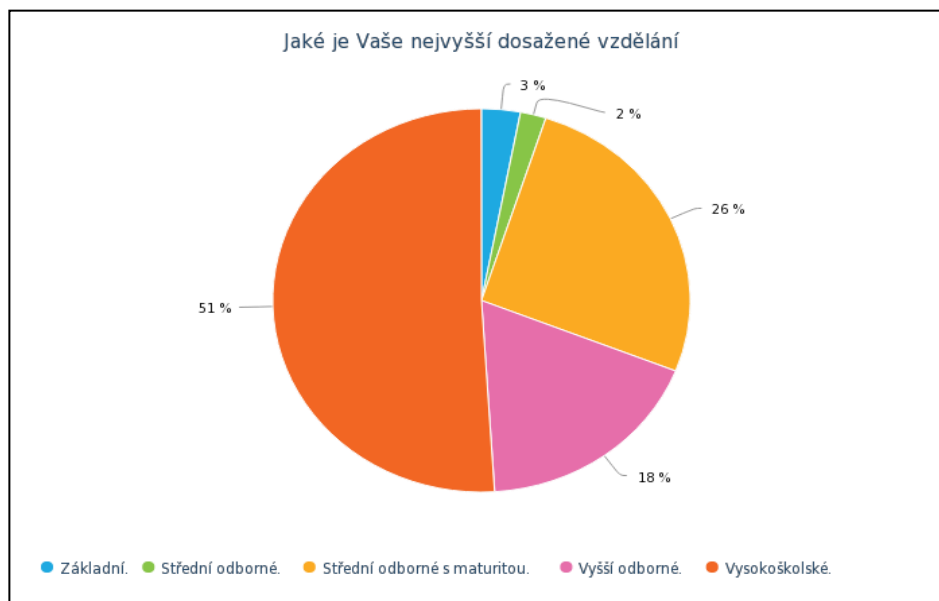
Graf 1: Věk respondentek

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Respondentek ve věku od 24 do 29 bylo šest. Respondentek ve věku od 30 do 39 bylo třicet pět. Nejvíce bylo respondentek ve věku od 40 do 49 let, a to třicet osm. Matek ve věku 50 – 59 let bylo patnáct, od 60 do 69 se výzkumu zúčastnily čtyři respondentky a ve věku 70 – 72 pouze dvě. Věkový průměr dotazovaných byl 41,5 let, nejčastěji byly tedy respondentkami ženy středního věku.

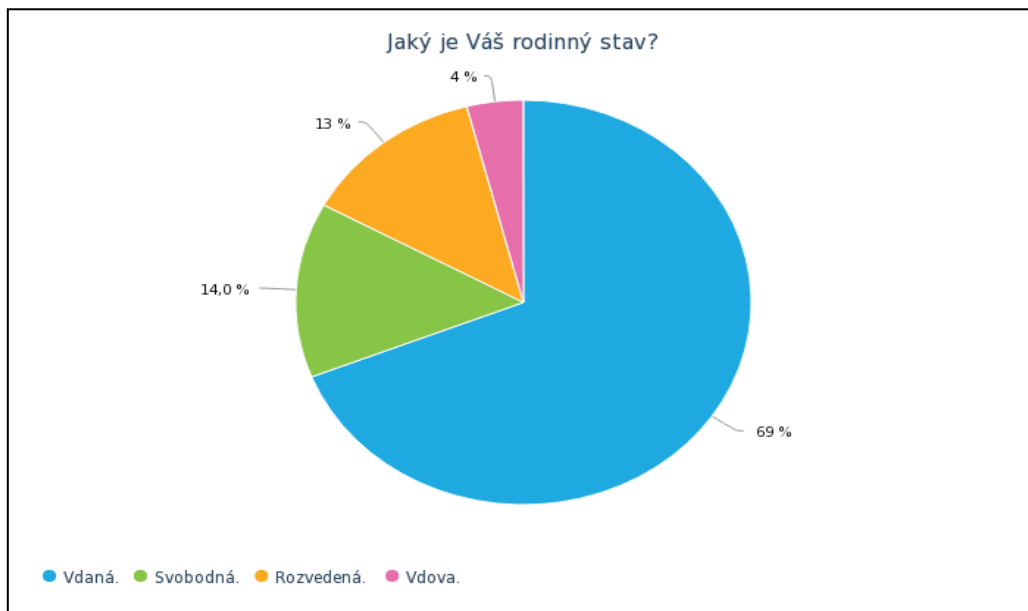
Graf 2: Dosažené vzdělání respondentek

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

V 51 % se jednalo o vysokoškolačky, 26 % dosáhlo střední odborné s maturitou, z 18 % se jednalo o matky s vyšším odborným vzděláním, střední odborné vzdělání dosáhla 2 % žen a 3 % měla vzdělání základní.

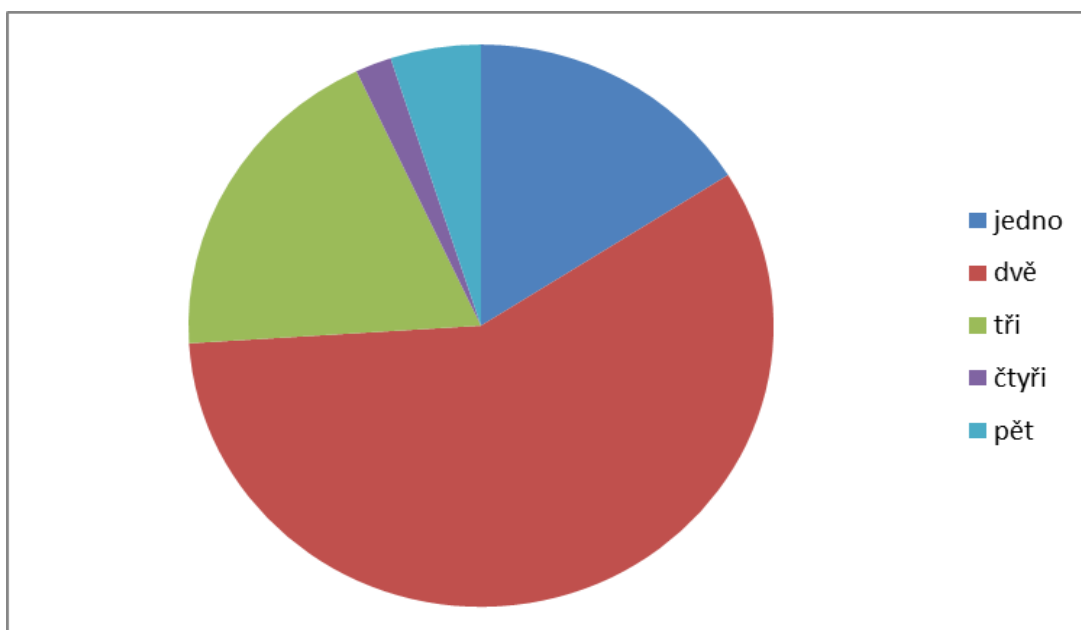
Graf 3: Rodinný stav

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

69 % žen z výzkumného vzorku bylo vdaných, 14 % rozvedených, 13 % svobodných a 4 % tvořily vdovy.

Graf 4: Počet dětí

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Více než polovina respondentek má dvě děti, uvedeno padesát osm krát. Devatenáct žen má tři děti, dvě respondentky mají po čtyřech dětech, pět matek má po pěti ratolestech a šestnáct matek má jedináčka.

8 ANALÝZA VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

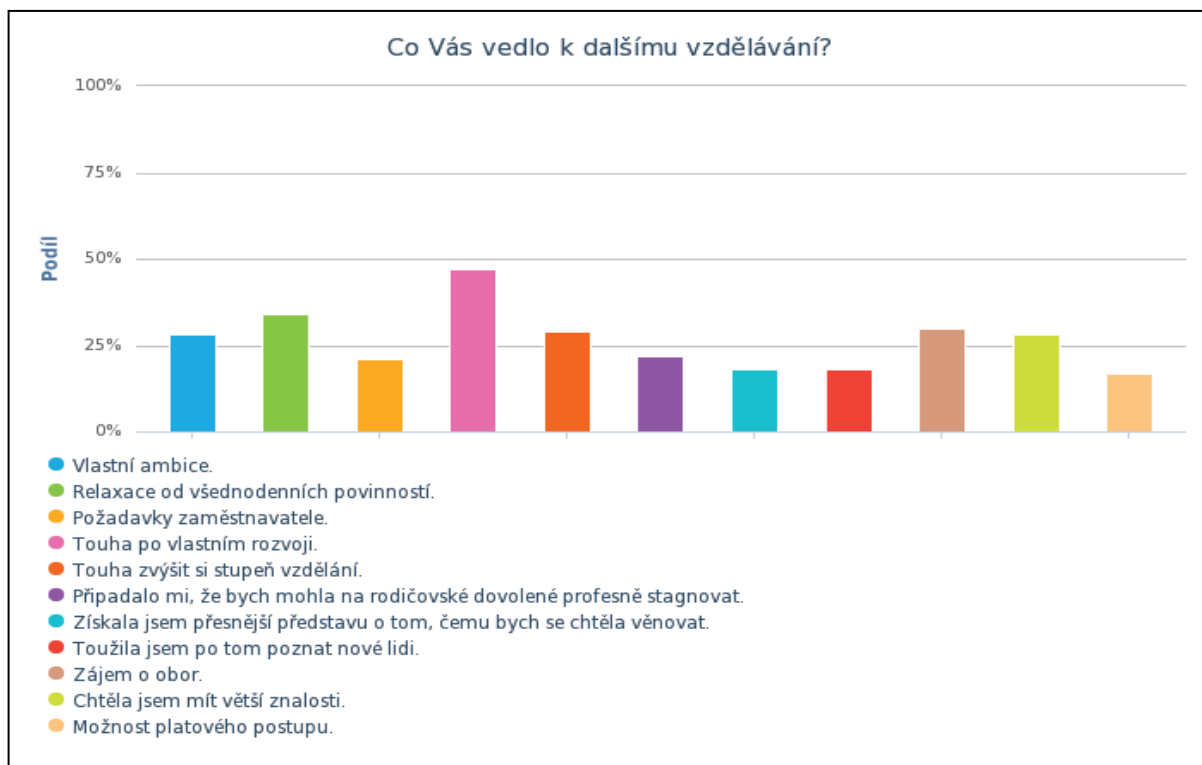
Graf 5: Vzdělávání respondentek během rodičovské dovolené

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

74 % žen uvedlo, že se během rodičovské dovolené vzdělávalo, ostatní se nevzdělávaly.

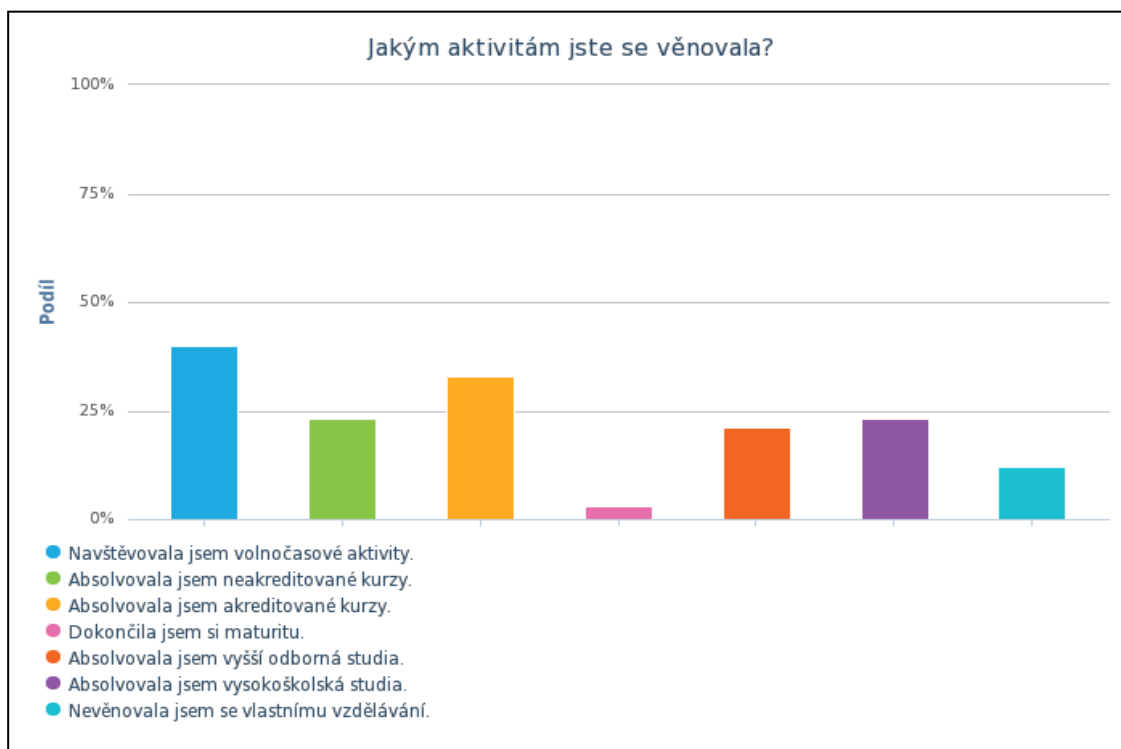
Graf 6: Motivace ke studiu

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

U otázky na motivaci žen ke studiu měly respondentky možnost volit více možností. Nejčastěji byla motivací žen ke studiu touha po vlastním rozvoji. Relaxace od všednodenních povinností vedla také ke studiu mnoho matek – uvedlo třicet čtyři žen. Dále bylo třicetkrát motivací žen ke studiu zájem o obor. Dvacet devět žen uvedlo, že si chtěly zvýšit stupeň vzdělání. Shodně po dvaceti osmi byla jako motivace ke studiu uvedena vlastní ambice a chtění mít více znalostí. Dvacet dva vyjádřilo obavy, že by na rodičovské dovolené mohlo profesně stagnovat. Dvacet jedna donutily ke studiu požadavky zaměstnavatele. Osmnáct respondentek uvedlo jako motivaci ke studiu touhu po sociálních kontaktech a stejný počet teprve nyní na rodičovské dovolené získal představu, čemu by se chtěl věnovat. Nejméně, tedy sedmnáct, vidí možnost platového postupu se získaným vzděláním.

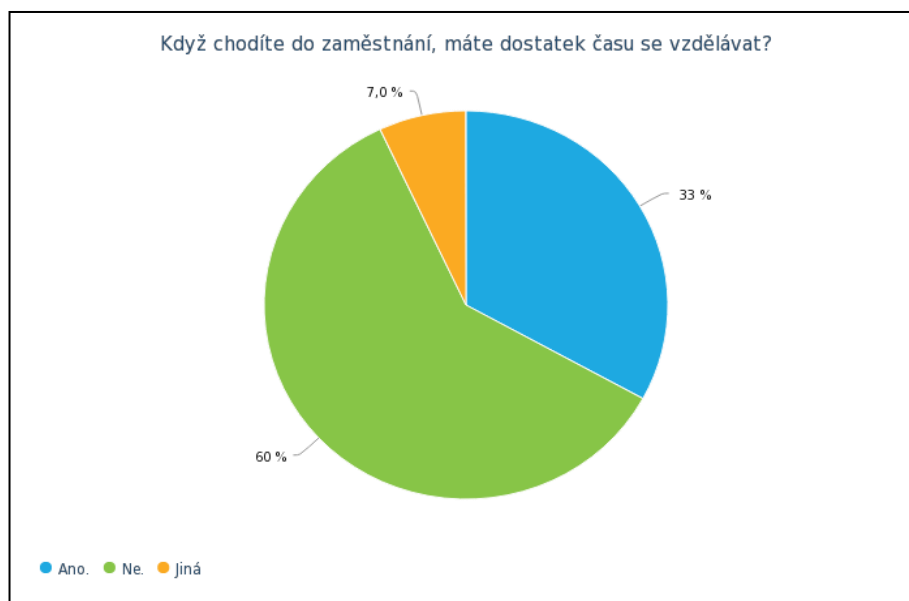
Graf 7: Typ aktivit

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Opět měly ženy možnost volit více odpovědí. Čtyřicet jich navštěvovalo volno-časové aktivity, třicet tři absolvovalo akreditované kurzy, shodně po dvaceti třech absolvovalo neakreditované kurzy a vysokoškolská studia. Dvacet jedna využilo čas během rodičovské dovolené ke studiu na vyšší odborné škole. Naproti tomu dvanáct uvedlo, že se během rodičovské dovolené vlastnímu vůbec vzdělávání nevěnovalo.

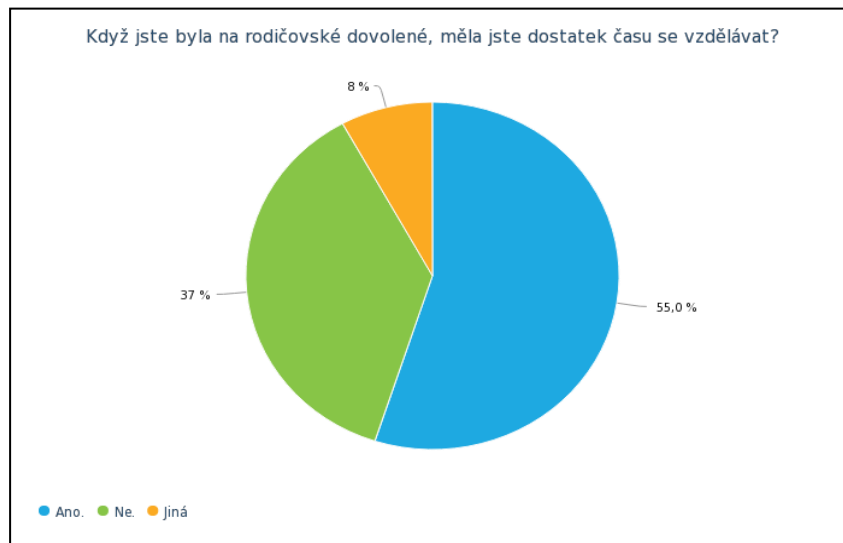
Graf 8: Čas na vzdělávání při zaměstnání

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Šedesát respondentek nemá při zaměstnání dostatek času pro vzdělávání, třicet tři ano a sedm uvedlo jinou možnost. Mezi jinými možnostmi ženy uváděly, že si na kurzy musí brát dovolenou, nebo že čas mají jen díky zkrácenému pracovnímu úvazku, další matka uvedla, že nepracuje.

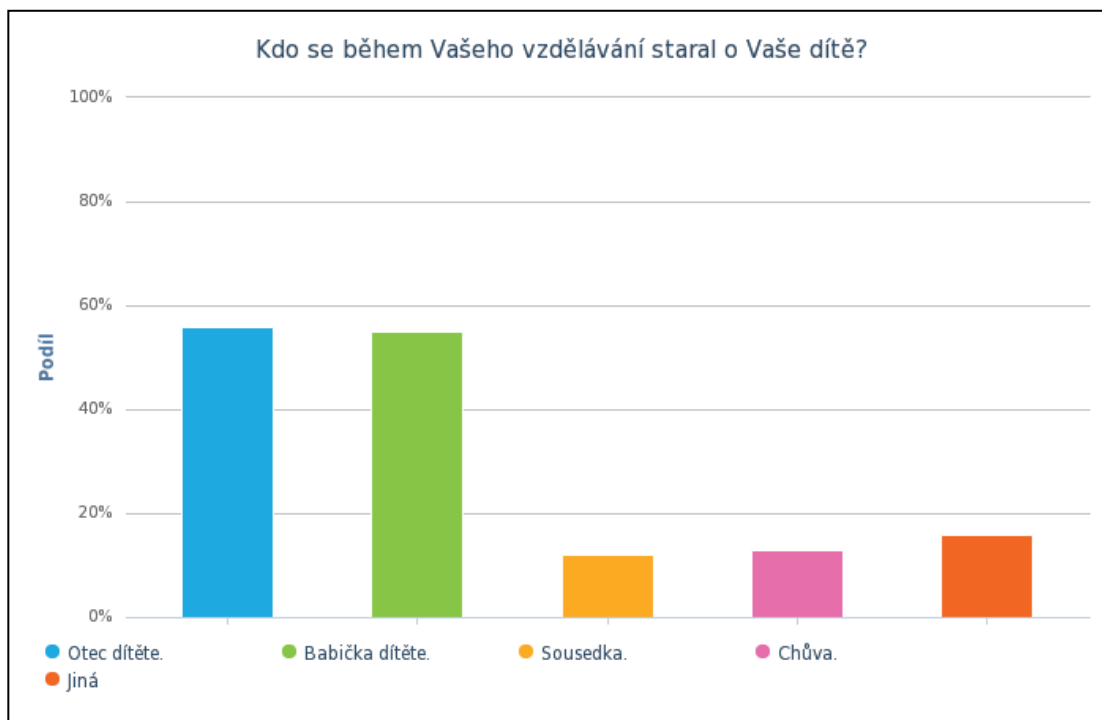
Graf 9: Čas na vzdělávání během rodičovské dovolené

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Padesát pět respondentek mělo během rodičovské dovolené čas se vzdělávat, třicet sedm ne a osm uvedlo jinou možnost. Mezi jinými možnostmi uváděly ženy, že měly čas jen při prvním dítěti nebo jen když děti po obědě usnuly. Upřesnily tak, za jakých podmínek se mohly připravovat na výuku.

Graf 10: Pečující osoba během studia

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Matky mohly uvádět více možností. Nejvíce hlídal děti otec - v padesáti šesti případech, ale i babička často pečovala o dítě během studia matky – v padesáti pěti případech. Třináct žen využívalo služeb chůvy, dvanáct využívalo sousedskou výpomoc. Šestnáct uvádělo jinou možnost, mezi tím např. děti byly dospělé, ve dvou případech hlídal dědeček stejně jako sestra, respektive teta dítěte.

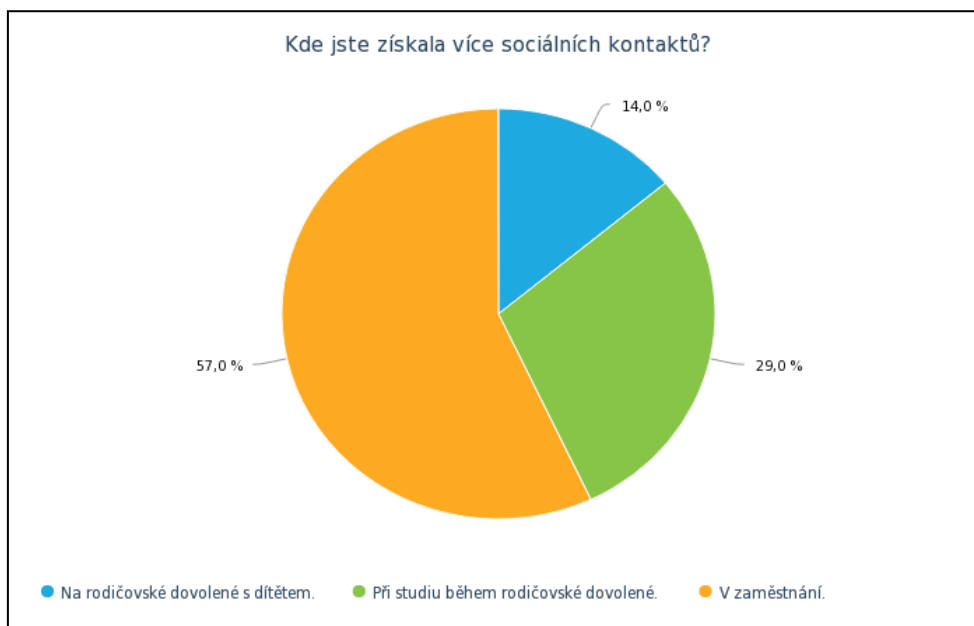
Graf 11: Období, ve kterém se matky vzdělávají

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Třicet devět respondentek se vzdělávalo při zaměstnání, Dvacet osm během rodičovské dovolené a třicet tři se vzdělávalo stejně při zaměstnání jako během rodičovské dovolené. První hypotéza zněla: Ženy se na rodičovské dovolené formálně vzdělávají více, než když chodily do zaměstnání. Tato hypotéza se nepotvrdila, přestože šedesát dotázaných žen uvedlo, že při zaměstnání na další vzdělávání nemá čas – viz graf 8.

Graf 12: Sociální kontakty

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

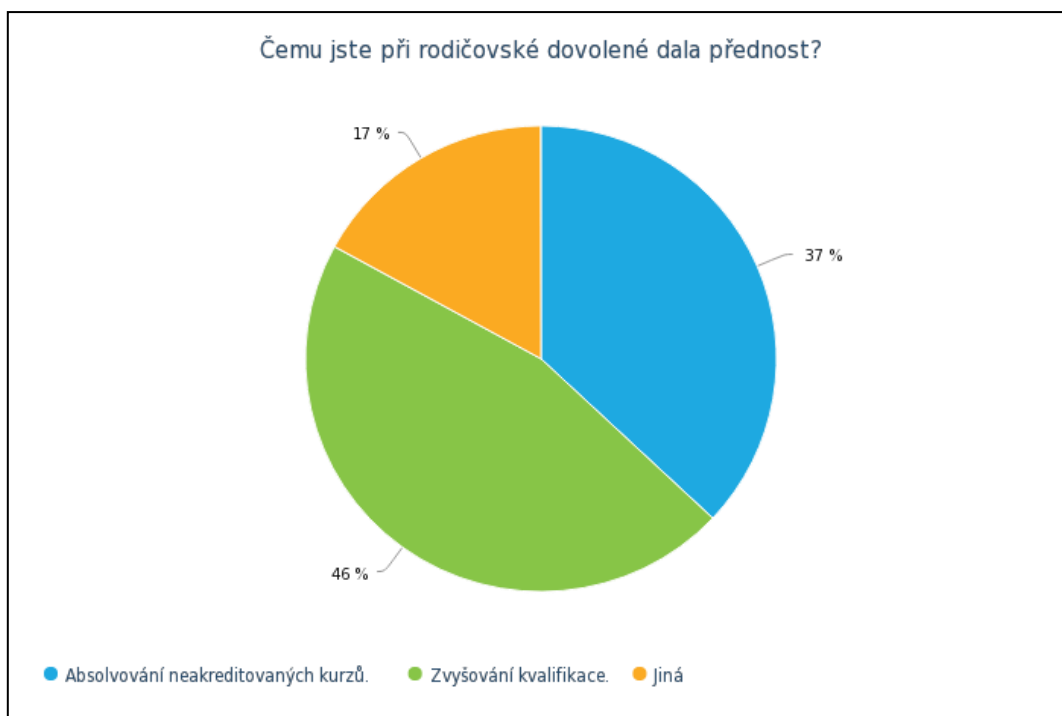
Nejvíce sociálních kontaktů získaly ženy v zaměstnání – v padesáti sedmi případech, dále dvacet devět jich získalo nejvíce sociálních kontaktů při studiu během rodičovské dovolené. Nejméně, pouze čtrnáct respondentek uvedlo, že nejvíce kontaktů získalo během rodičovské dovolené.

Dvacet šest respondentek se během rodičovské dovolené nevzdělávalo, z toho šestnáct jich získalo kontakty v zaměstnání a deset během rodičovské dovolené.

Ze sedmdesáti matek, které rodičovskou dovolenou využily i ke studiu, nejvíce sociálních kontaktů získalo právě během studia dvacet devět.

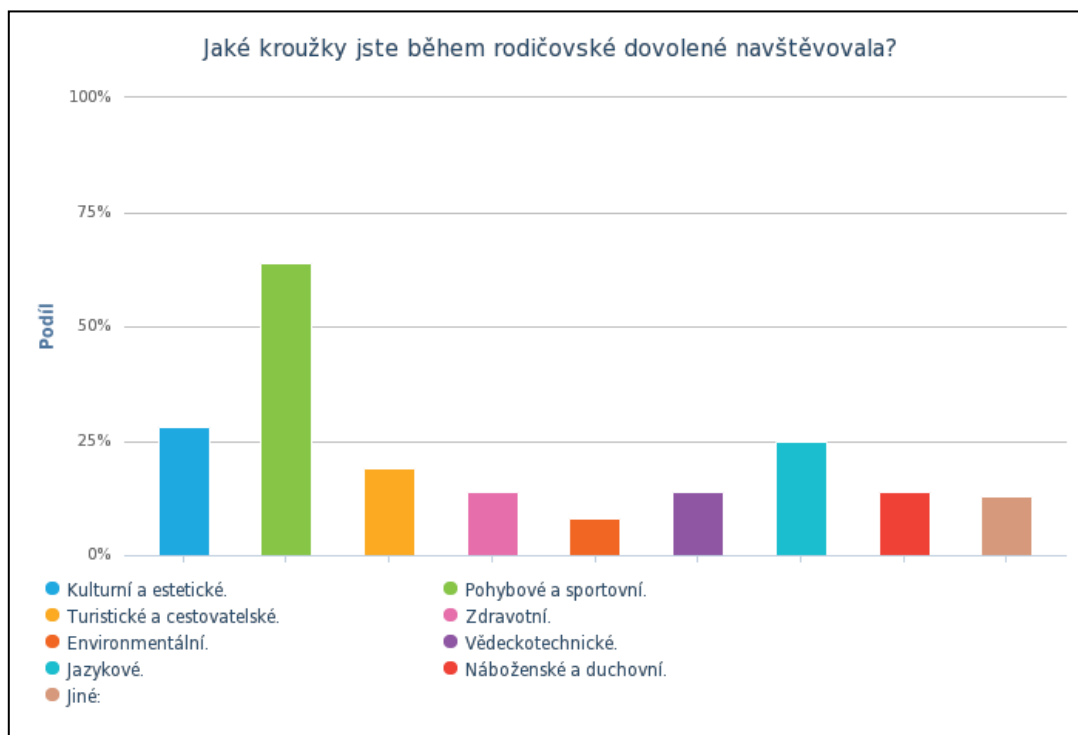
Druhá hypotéza zněla: Ženy, které se na rodičovské dovolené formálně vzdělávají, získají více sociálních kontaktů než ženy, které se při rodičovské dovolené nevzdělávají. Tato hypotéza se nepotvrdila. Studující ženy sice nezískaly pouze kontakty v zaměstnání nebo během rodičovské dovolené, ale také na studiích, přesto jen dvacet devět ze sedmdesáti tří respondentek vyjadřuje, že nejvíce sociálních kontaktů získalo právě během studia při rodičovské dovolené. Jako motivaci ke studiu uvedlo získání nových sociálních kontaktů osmnáct žen, viz graf 6.

Graf 13: Čemu matky dávají během rodičovské dovolené přednost

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Zvyšování kvalifikace dalo během rodičovské dovolené přednost čtyřicet šest respondentek, třicet sedm upřednostnilo neakreditované kurzy, sedmnáct uvedlo jinou variantu. Mezi jinými variantami nejčastěji uváděly respondentky, že se věnovaly dětem. Třetí hypotéza zněla: Ženy na rodičovské dovolené preferují zvyšování kvalifikace před absolvováním neakreditovaných kurzů. Tato hypotéza se potvrdila.

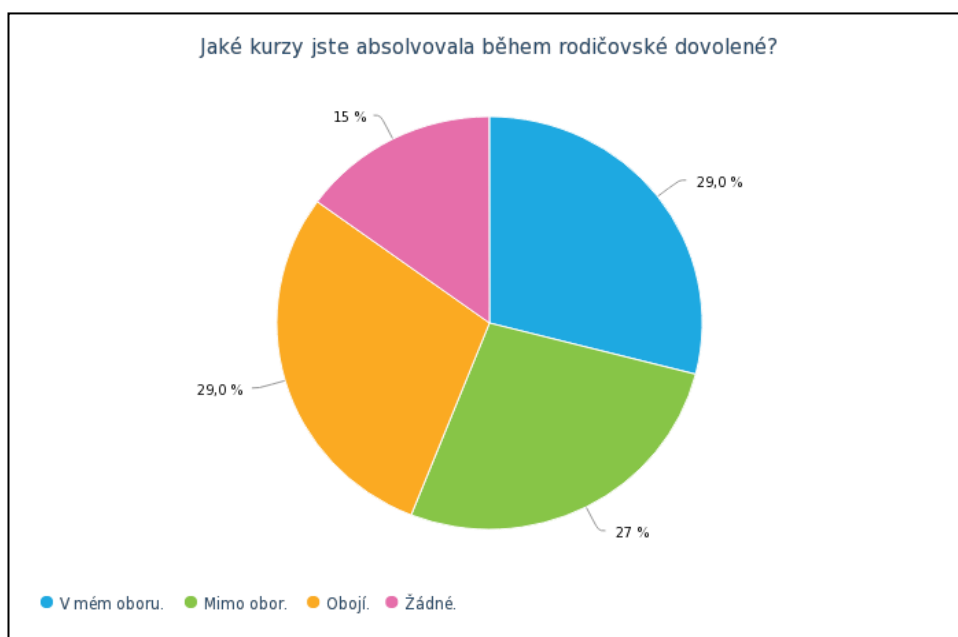

Graf 14: Volno-časové aktivity během rodičovské dovolené

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Respondentky mohly volit více možností. Nejvíce ženy během rodičovské dovolené navštěvují pohybové a sportovní kroužky, uvedeno v šedesáti čtyřech případech. Kulturní a estetickým aktivitám se věnovalo dvacet osm žen. Dvacet pět se rozhodlo učit se cizí jazyk, Devatenáct se věnovalo turistice. Shodně po čtrnácti chodilo do zájmových útvarů zdravotnických a náboženských, třináct uvedlo jinou možnost. Mezi jinými možnostmi matky uvedly, že nenavštěvovaly žádný zájmový útvar nebo chodily se svými dětmi cvičit.

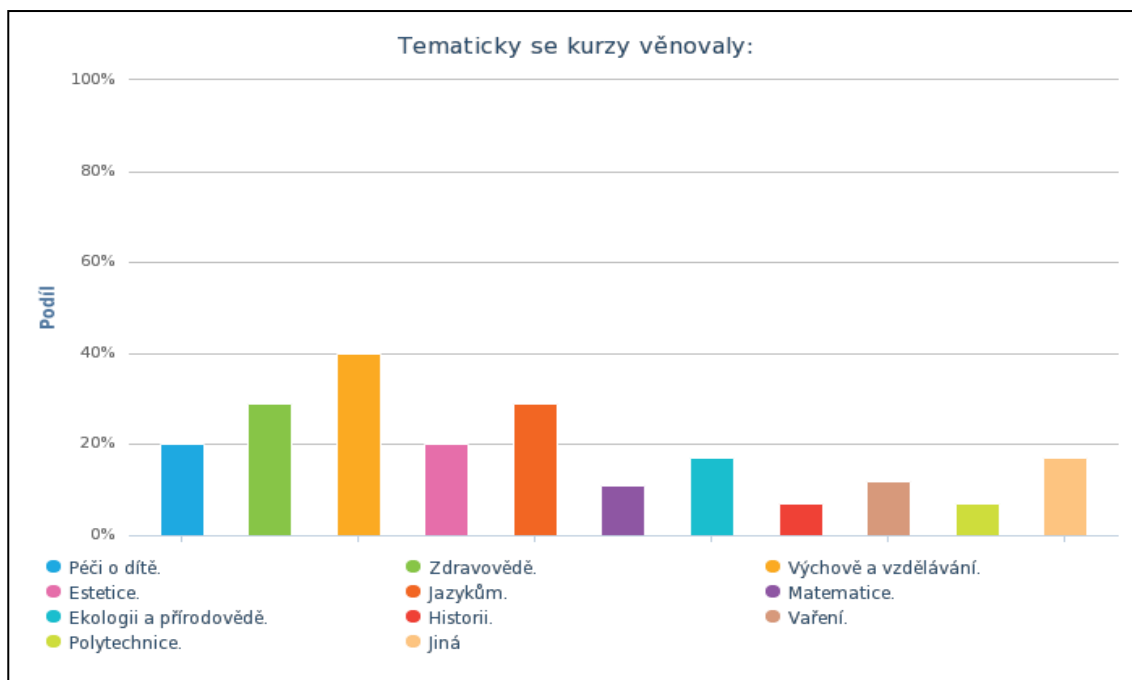
Graf 15: Kurzy během rodičovské dovolené

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Dvacet devět respondentek volilo kurzy ve svém oboru, dvacet sedm mimo něj, dvacet devět obojí a patnáct matek žádné kurzy nenavštěvovalo.

Graf 16: Tematika kurzů

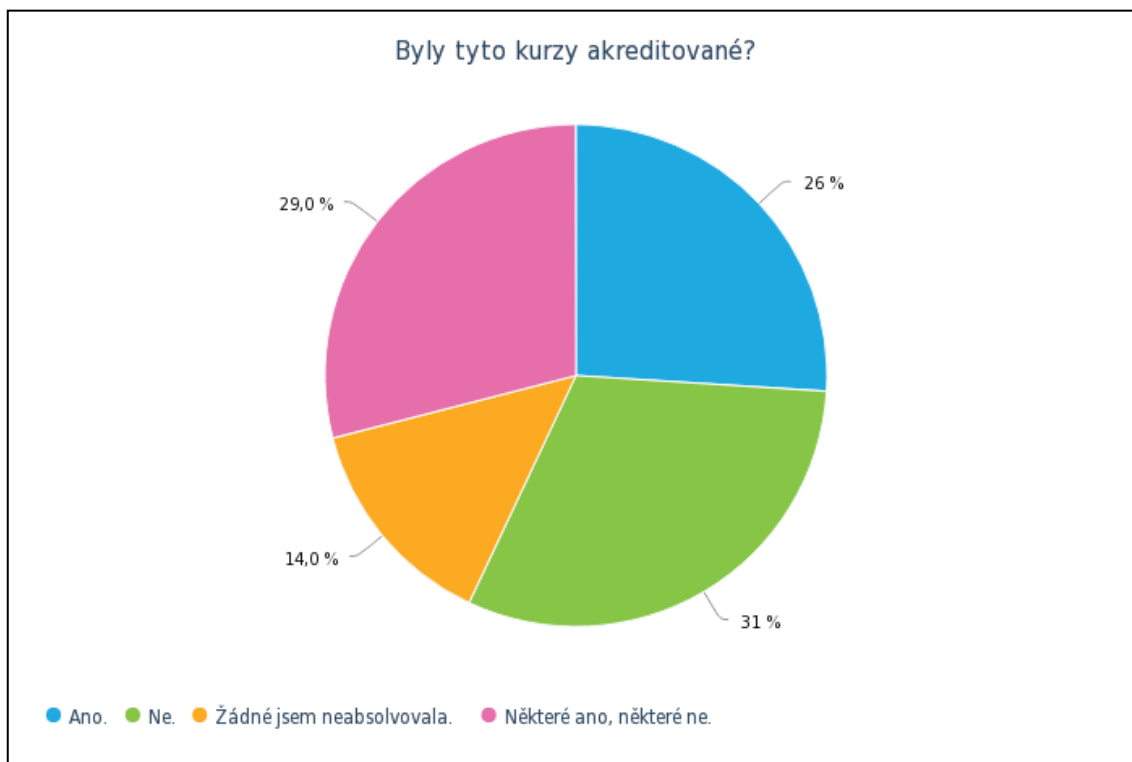

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Respondentky mohly volit více možností. Nejčastěji, čtyřicet matek volilo kurz s tematikou výchovy a vzdělávání, shodně po dvaceti devíti respondentkách, volilo kurzy s tematikou jazyků a zdravotvědy. Shodně po dvacet volilo kurzy s tematikou péče o dítě a estetiky. Sedmnáct chodilo na přírodovědné a ekologické kurzy. Dvanáct navštěvovalo kurzy vaření, jedenáct matematické kurzy, shodně po sedm kurzy historie a polytechnické kurzy. Jinou variantu volilo sedmnáct žen. Mezi jinými možnostmi uvedly kurzy podnikání, stavebnictví, účetnictví, sociální práci, ekonomii, výtvarné a cestovního ruchu.

Ženy volily kurzy z vlastního zájmu, kvůli zájmu o obor, zvědavosti, prohlubování znalostí, uplatnění na pracovním trhu, péče o dítě, zvýšení kvalifikace, možnost zaměstnání po rodičovské dovolené, získání atestace nebo rozšíření o další obor, touha se odreagovat a naučit se něco nového.

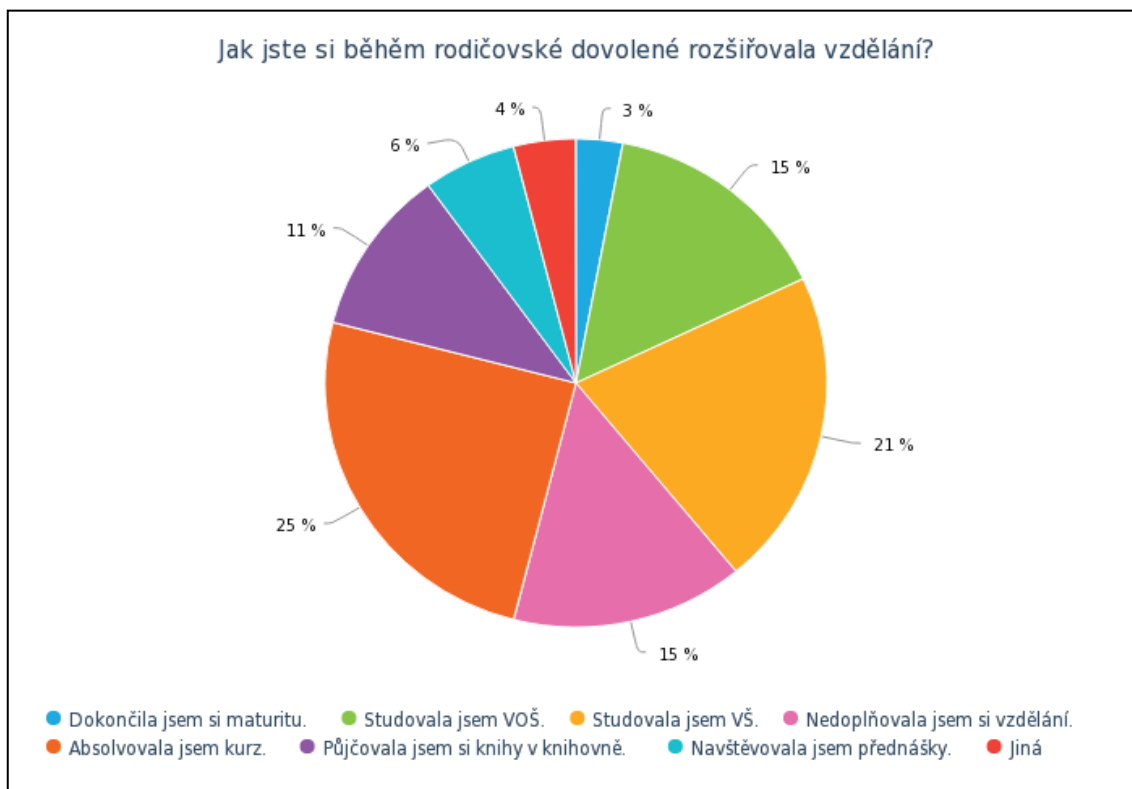
Graf 17: Akreditace kurzů

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Třicet jedna žen během mateřské dovolené absolvovalo neakreditované kurzy, dvacet devět uvedlo, že některé akreditaci měly, jiné ne. Dvacet šest matek absolvovalo akreditované kurzy a čtrnáct matek uvedlo, že kurzy neabsolvovalo.

Graf 18: Zaměření vzdělávání během rodičovské dovolené

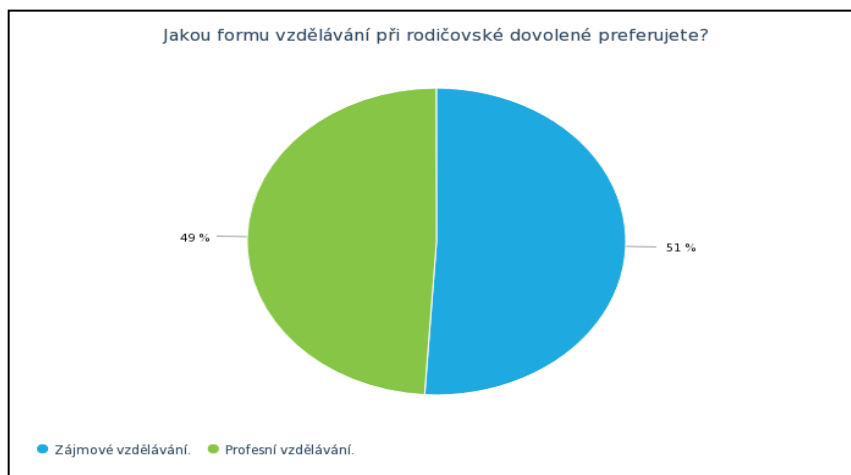

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Dvacet pět matek absolvovalo kurz, dvacet jedna respondentek si během rodičovské dovolené dokončovalo vysokou školu, patnáct žen si dokončovalo vyšší odborné vzdělání, jedenáct si půjčovalo knížky v knihovně, a tak se věnovalo samostudiu. Šest navštěvovalo přednášky, tři si dokončily maturitu. Patnáct si během rodičovské dovolené vzdělání nedoplňovalo. Čtyři respondentky uvedly jinou možnost, například využívání vzdělávání pomocí webinářů a e-booků.

Šestá hypotéza: Ženy, které se formálně vzdělávají během rodičovské dovolené, dosahují spíše vysokoškolského vzdělání než středoškolského, se potvrdila. Dvacet jedna matek získalo vysokoškolský titul, pouze 3 si splnily během rodičovské dovolené maturitu.

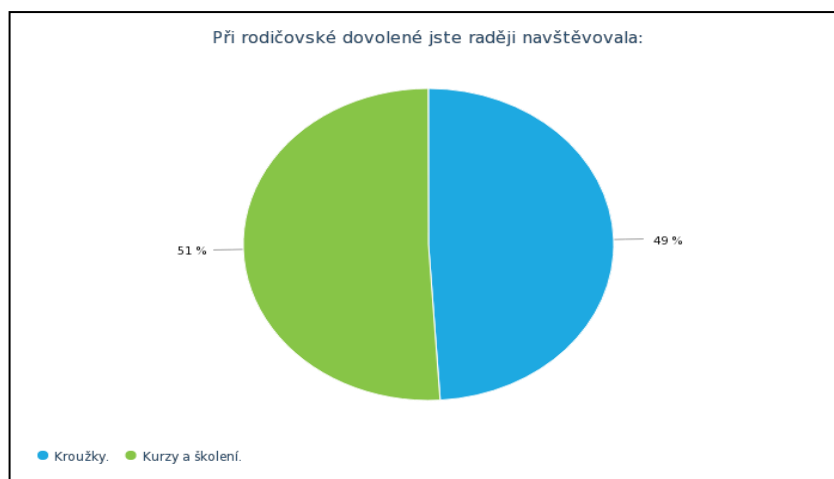
Graf 19: Zájmové versus profesní vzdělávání během rodičovské dovolené

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Padesát jedna respondentek preferuje kroužky, ale pouze čtyřicet devět profesní vzdělávání, takže rozdíl je velmi těsný.

Graf 20: Kroužky versus kurzy a školení během rodičovské dovolené

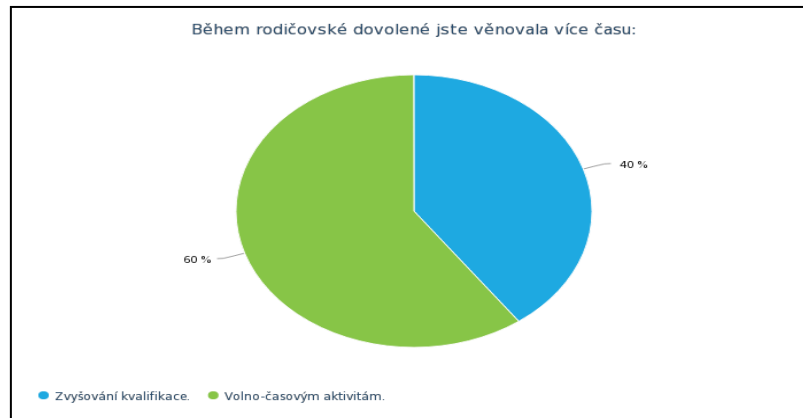

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Podle dalšího grafu vidíme, že matky preferují kurzy a školení nad zájmovými aktivitami, i když rozdíl je opět velmi těsný, a to padesát jedna ku čtyřiceti devíti.

Graf 21: Zvyšování kvalifikace versus volno-časové aktivity

během rodičovské dovolené

Zdroj: autor práce, 2020 (vlastní šetření)

Čtvrtá hypotéza zněla: Ženy na mateřské dovolené volí spíše profesní vzdělávání než vzdělávání zájmové. K této hypotéze se vztahují otázky 20, 21 i 22 a grafy 19, 20 a 21. Tato hypotéza se nepotvrdila, jak se ukazuje na posledním grafu. 60% žen uvedlo, že dává během rodičovské dovolené přednost volno-časovým aktivitám před zvyšováním kvalifikace. Toto zjištění by mohlo vést k dalšímu podrobnějšímu andragogickému výzkumu například kvalitativního charakteru nebo hlubšího smíšeného designu výzkumu.

Pátá hypotéza zněla: Ženy, které mají méně dětí, se vzdělávají více než ty, které mají více dětí. Tato hypotéza se nepotvrdila. Závislost mezi nižším počtem dětí a vzděláváním se nevyskytla. Dvě matky měly po jednom dítěti a nevzdělávaly se během rodičovské dovolené, zatímco 14 matek, které měly jedno dítě, se vzdělávaly. 16 žen se dvěma dětmi se nevzdělávalo, zatímco 42 se během rodičovské dovolené vzdělávalo. Matek se třemi dětmi se vzdělávalo 12, ale 7 se nevzdělávalo. Obě matky čtyř dětí, které byly účastnicemi výzkumu, se vzdělávaly. Z pěti matek, které měly pět dětí, se vzdělávaly čtyři. Ani vyšší počet dětí respondentky neodradil od touhy se vzdělávat.

SHRNUTÍ

Ve výzkumu bylo stanoveno šest hypotéz, dvě hypotézy se potvrdily a čtyři se nepotvrdily.

První hypotéza: Ženy se na rodičovské dovolené formálně vzdělávají více, než když chodily do zaměstnání. Tato hypotéza se nepotvrdila. Nejvíce žen se vzdělávalo při zaměstnání, méně se jich vzdělávalo stejně při zaměstnání jako během rodičovské dovolené a nejméně respondentek se vzdělávalo při rodičovské dovolené.

Druhá hypotéza zněla: Ženy, které se na rodičovské dovolené formálně vzdělávají, získají více sociálních kontaktů než ženy, které se při rodičovské dovolené nevzdělávají. Tato hypotéza se také nepotvrdila, přestože téměř pětina respondentek uvedla jako motivaci ke studiu touhu po sociálních kontaktech. Studující ženy sice nezískaly pouze kontakty v zaměstnání nebo během rodičovské dovolené, ale také na studiích, přesto jen méně než polovina ze studujících při rodičovské dovolené získala nejvíce sociálních kontaktů právě během vzdělávání při rodičovské dovolené.

Třetí hypotéza: Ženy na rodičovské dovolené preferují zvyšování kvalifikace před absolvováním neakreditovaných kurzů. Tato hypotéza se potvrdila. Zvyšování kvalifikace dala během rodičovské dovolené přednost téměř polovina respondentek, méně jich absolvovalo neakreditované kurzy, nejméně uvedlo jinou variantu, například, že se věnovaly dětem.

Hypotéza číslo čtyři: Ženy na mateřské dovolené volí spíše profesní vzdělávání než vzdělávání zájmové. Tato hypotéza se nepotvrdila, jak ukazuje graf 21. Nejednoznačně však vidíme rozdíly v grafech 19 a 20. Tato hypotéza by mohla vést k dalšímu podrobnějšímu andragogickému výzkumu, například ve formě kvalitativního charakteru výzkumu nebo hlubšího smíšeného designu výzkumu.

Pátá hypotéza zněla: Ženy, které mají méně dětí, se vzdělávají více než ty, které mají více dětí. Tato hypotéza se nepotvrdila. Závislost mezi nižším počtem dětí a vzděláváním se nevyskytla. Naopak ani vyšší počet dětí většinou respondentky

neodradil od touhy po vzdělávání a profesně se rozvíjely i po dobu rodičovské dovolené.

Poslední hypotéza zněla: Ženy, které se formálně vzdělávají během rodičovské dovolené, dosahují spíše vysokoškolského vzdělání než středoškolského. Tato hypotéza se potvrdila. Více než pětina matek si během rodičovské dovolené vystudovala vysokou školu, pouze minimum žen se věnovalo dokončení maturity.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se zabývala formálním vzděláváním žen během rodičovské dovolené, jeho možnostmi, motivací matek věnovat se osobnímu a profesnímu rozvoji v období, kdy po většinu času pečují o své malé ratolesti. Autorku zajímalo, z jakého důvodu se tolik matek v jejím okolí, ji nevyjímaje, dále vzdělává, zvyšuje si kvalifikaci a pracuje na svém osobním rozvoji.

Cílem práce bylo popsat, jak se matky během rodičovské dovolené vzdělávají. Co je vede k tomu, aby se mimo péče o dítě, dále vzdělávaly, využívaly tento čas k profesnímu vzdělávání, zvyšování kvalifikace, k rozvíjení ve vlastním oboru i mimo něj, k osobnostnímu rozvoji nebo nalézání nových sociálních kontaktů. Cíl práce byl splněn.

Tři čtvrtiny matek se během rodičovské dovolené věnovalo dalšímu vzdělávání. Nejvíce žen se však vzdělávalo při zaměstnání, méně se jich vzdělávalo stejně při zaměstnání jako během rodičovské dovolené a nejméně respondentek se vzdělávalo při rodičovské dovolené.

Motivací žen ke studiu byla nejčastěji touha po vlastním rozvoji, relaxace od všednodenních povinností a zájem o obor. Matky si také chtěly zvýšit stupeň vzdělání, uspokojit vlastní ambice a chtěly mít více znalostí. Pětina všech respondentek vyjádřila obavu, že by na rodičovské dovolené mohla profesně stagnovat, stejný podíl také naplnil studiem požadavky zaměstnavatele, méně než pětinu respondentek vedla ke studiu touha po sociálních kontaktech a stejně jich teprve nyní na rodičovské dovolené získala představu, čemu by se chtěla věnovat. Nejméně matek vidí možnost platového postupu se získaným vzděláním.

Přestože ženy studují také kvůli získání nových sociálních kontaktů, více jich získávají v zaměstnání a při rodičovské dovolené. Ženy na rodičovské dovolené preferují zvyšování kvalifikace před absolvováním neakreditovaných kurzů. Matky preferují na rodičovské dovolené zájmové vzdělávání před tím profesním.

Ani vyšší počet dětí ženy neodradil od vzdělávání a profesního rozvoje po dobu rodičovské dovolené. Více než pětina matek během rodičovské dovolené vystudovala vysokou školu.

Vzdělávání žen a zvyšování kvalifikace, profesní i zájmové vzdělávání má i během rodičovské dovolené své místo, i když zdaleka ne všechny matky času stráveného s dítětem efektivně využívají ke zlepšení svých kognitivních dovedností, rozšíření svých kompetencí a pracují na svém osobním psycho-sociálním rozvoji. Mnohé matky si však uvědomují nutnost sebevzdělávání během rodičovské dovolené, záleží jim na budoucím uplatnění na trhu práce po návratu z rodičovské dovolené. Vždyť i pro jejich děti je důležité, aby matka byla v zaměstnání spokojená a v životě se věnovala tomu, co ji skutečně baví a naplňuje. Spokojená žena znamená oporu pro svého muže a celou rodinu. V harmonickém prostředí tak může vyrůstat dítě, které vidí, jak je vzdělávání pro život důležité.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Praha: Grada, 2014, 176 s. ISBN 978-80-247-4824-5.

BOWLBY, John. *Vazba. Teorie kvality raných vztahů mezi matkou a dítětem*. Praha: Portál, 2010, 376 s. ISBN 978-80-7367-670-4.

CAMPBELL, Ross. *Potřebuji tvou lásku*. Praha: Návrat, 1992, 124 s. ISBN 80-85495-11-2.

DRAPELA, Victor J. *Přehled teorií osobnosti*. Portál: 2011, 176 s. ISBN 978-80-262-0040-6.

DVOŘÁČKOVÁ, Dagmar. *Kvalita života seniorů*. Praha: Grada, 2012, 112 s. ISBN 978-80-247-4138-3.

DVOŘÁKOVÁ, Miroslava. Na jevišti vzdělávání dospělých: Motivace účastníků vzdělávání. *Andragogika v praxi: Časopis Asociace institucí vzdělávání dospělých ČR*. Praha: AIVD ČR, 2018, (14/15). ISSN 2336-5145.

ETTLEROVÁ, Sylva, NEŠPOROVÁ, Olga a Kamila SVOBODOVÁ. Kariéra, rodina, rovné příležitosti. Výzkumy postavení žen a mužů na trhu práce. Zaměstnání a péče

o malé děti z perspektivy rodičů a zaměstnavatelů. Praha: Gender Studies, 2006, 26 s. ISBN 80-86520-12-9.

GERBER, Magda a Allison JOHNSON. *Sebejisté a spokojené dítě. Jak povzbudit přirozené schopnosti dítěte*. Brno: Computer Press, 2011, 224 s. ISBN 978-80-251-2739-1, str. 27

HARTL, Pavel. *Psychologický slovník*. Praha: Budka, 1993, 297 s. ISBN 80-90 15 49-0-5.

HAŠKOVÁ, Hana, SAXONBERG, Steve a Jiří MUDRÁK. *Péče o nejmenší: Boření mýtů*. Praha: Slon, 2013, 199 s. ISBN 978-80-7419-114-5.

HLADÍLEK, Miroslav. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdělávání dospělých*. Vyd. 2., přeprac. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-75-4.

JUNGWIRTHOVÁ, Iva. *Pohodoví rodiče – pohodové děti*. Podporujeme vývoj dítěte. Praha: Portál, 2009, 173 s. ISBN 978-80-7367-536-3.

KADLEC, Miroslav a Jan PEŠKA. Národní soustava kvalifikací 2018. *Andragogika v praxi: Časopis Asociace institucí vzdělávání dospělých ČR*. Praha: AIVD ČR, 2018, (18). ISSN 2336-5145.

KOMENSKÝ, Jan Amos. *Informatorium školy mateřské*. Praha: Kalich, 1992, 144 s. ISBN 80-7017-492-7.

KREBS, Vojtěch a kol. *Sociální politika*. Praha: ASPI, 2005, 502 s. ISBN 80-7357-050-5.

KUDLOVÁ, Eva, MYDLILOVÁ, Anna. *Výživové poradenství u dětí do dvou let*. Praha: Grada, 2005, 148 s. ISBN 80-247-1039-0.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Praha: Portál, 1996, 144 s. ISBN 80-7178-085-5.

MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, 161 s. ISBN 80-86429-19-9.

MUŽÍK, Jaroslav. *Androdidaktika*. Praha: ASPI Publishing, 2004, 148 s. ISBN 80-7357-045-9.

MUŽÍK, Jaroslav. *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. Plzeň: Fraus, 2005, 202 s. ISBN 80-7238-220-9.

MYDLILOVÁ, Anna. *Kojení je právem dítěte i právem matky. Osobní lékař maminkám*. Břeclav: Presstempus, 2005, speciální vydání, 34 s. ISSN 1213-2470.

NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1970, 395 s. ISBN 25-067-70.

NĚMCOVÁ, Miriam. *Jak se stát úspěšnou ženou*. Praha: Grada, 2006, 180 s. ISBN 80-247-1597-X.

PALÁN, Zdeněk. *Základy andragogiky*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, 184 s. ISBN 80-86723-03-8.

PEKAŘOVÁ, Lidmila. *Jak žít a nezbláznit se. Psychologie dítěte od předškolního věku do dospělosti*. Olomouc: Poznání, 2006, 200 s. ISBN 80-86606-49-X.

PIAGET, Jean a Barbel INHELDEROVÁ. *Psychologie dítěte*. Praha: Portál, 2000, 144 s. ISBN 978-80-262-0691-0.

PRŮCHA, Jan. *Dětská řeč a komunikace. Poznatky vývojové psycholingvistiky*. Praha: Grada, 2011, 200 s. ISBN 978-80-247-3603-7.

PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. 6. aktualizované vyd., Praha: Portál, 2017, 488 s. ISBN 978-80-262-1228-7.

PRŮCHA, Jan a Jaroslav VETEŠKA. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014, 320 s. ISBN 978-80-247-4748-4.

PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ Eliška a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*, 6. vyd. Praha: Portál, 2013, 400 s. ISBN 978-80-262-0403-9.

RABUŠICOVÁ, Milada, RABUŠIC, Ladislav a Klára ŠEĐOVÁ in RABUŠICOVÁ, Milada a Ladislav RABUŠIC. *Učíme se po celý život. O vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: FF, Fakulta sociálních studií, Masarykova univerzita, 2008. 343 s. ISBN 978-80-210-5859-0,

ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009, 207 s. ISBN 978-80-7367-551-6.

ŠMOLKA, Petr a Jan MACH. *Manželská a rodinná trápění*. Praha: Portál, 2008, 192 s. ISBN 978-80-7367-448-9.

ŠIPR, Květoslav a Helena ŠIPROVÁ. *Přirozené plánování rodičovství*. Brno, Rosice: Gloria, 1995, 118 s. ISBN 80-901834-0-9.

ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. Praha: Karolinum, 2010, 280 s. ISBN 80-246-0877-4.

TURECKIOVÁ, Michaela. Zpráva z mezinárodní odborné konference „Kvalifikace pro celoživotní učení a zaměstnanost.“. *Andragogická revue: Česko-slovenský vědecký časopis zaměřený na teorii vzdělávání dospělých, andragogiku a rozvoj lidských zdrojů*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, I.(1). ISSN 1804-1698.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie*. Praha: Karolinum, 2007, 280 s. ISBN 80-246-1318-5.

VETEŠKA, Jaroslav. *Přehled andragogiky*. Úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých. Praha: Portál, 2016, 320 s. ISBN 978-80-262-1026-9.

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2018. Praha: MŠMT, 2019, 152 s. ISBN 978-80-87601-41-9.

Zákon č. 262/2006 Sb. Zákoník práce § 195 a 196 ze dne 7. 6. 2006 [online]. [citace 20. 11. 2019]. *Zákony pro lidi* [on line]. Dostupné z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262#cast8>>.

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů § 108 ze dne 23. 7. 2004 [online]. [citace 14. 11. 2019]. *Zákony pro lidi* [on line]. Dostupné z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-435>>.

ZORMANOVÁ, Lucie. *Didaktika dospělých*. Praha: Grada, 2017, 224 s. ISBN 978-80-271-0051-4.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

ATKINSONOVÁ, Rita L. *Psychologie*. 2. aktualizované vyd., Praha: Portál, 2003, 751 s. ISBN 80-7178-640-3.

DINKMEYER, Don, MCKAY, D. Gary. *Efektivní rodičovství krok za krokem*. Praha: Portál, 2008, 144 s. ISBN 978-80-7367-445-8.

DURĎÁK, Radomír a Zdena DURĎÁKOVÁ. Vzdelávanie dospelých a jeho smery a špecifiká. *Andragogická revue: Česko-slovenský vědecký časopis zaměřený na teorii vzdělávání dospělých, andragogiku a rozvoj lidských zdrojů*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, I.(1). ISSN 1804-1698.

HATÁR, Ctibor. Sociálna andragogika. *Andragogická revue: Česko-slovenský vědecký časopis zaměřený na teorii vzdělávání dospělých, andragogiku a rozvoj lidských zdrojů*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009, I.(1). ISSN 1804-1698.

MASARACCHIOVÁ, Regina a Ute TASCHNEROVÁ. *Máme doma miminko. Už to vím!* 2. vyd. Praha: DharmaGaia, 2009, 50 s. 978-80-7436-000-8.

PASTERNÁKOVÁ, Lenka. Spoločenské zmeny a ich vplyv na rodinnú výchovu. *Andragogická revue: Česko-slovenský vědecký časopis zaměřený na teorii vzdělávání dospělých, andragogiku a rozvoj lidských zdrojů*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2015, VII.(2). ISSN 1804-1698.

Seznam použitých internetových zdrojů

Aktualizovaná koncepce rodinné politiky. *Trend č. 5: Různá zaměstnanost podle pohlaví a věku*. Revue pro sociální politiku a výzkum, 2019. [online]. [citace 4. 1. 2019]. Dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/2019/09/aktualizovana-koncepce-rodinne-politiky-29-kvetna-2019/#_Toc10016213>.

Aktualizovaná koncepce rodinné politiky. *Trend č. 4: Ženy jsou vzdělanější*. Revue pro sociální politiku a výzkum, 2019. [online]. [citace 4. 1. 2019]. Dostupné z: <https://socialnipolitika.eu/2019/09/aktualizovana-koncepce-rodinne-politiky-29-kvetna-2019/#_Toc10016213>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Obyvatelstvo - roční časové řady. *Graf č. 3: Úhrnná plodnost a průměrný věk matek 1920-2018*. [online]. ČSU, 5.6.2019 [citace 4. 1. 2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_hu>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Založení rodiny je ekonomicky náročné: Rozdělení rolí v domácnosti* [online]. ČSU, 7.5.2014 [citace 25. 12. 2019]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zalozeni_rodiny_je_ekonomicky_narocne_20140507>.

DAMIJO, Alena. Anglické listy. *Mateřská dovolená*. Praha: Rodina. Každodeník o dětech a rodičích, 2007. [online]. [citace 11. 11. 2019]. Dostupné z: <<https://www.rodina.cz/clanek5656.htm>>.

HUSÁROVÁ, Dagmar. Portál Vysoké školy. *Kombinované studium – oč v něm běží?* (2010) [online]. [citace 21. 12. 2019]. Dostupné z: <<http://www.vysokeskoly.cz/clanek/kombinovane-studium-oc-v-nem-bezi>>.

Informační portál PedF UK. *PedInfo*. [online]. [citace 2. 1. 2020]. Dostupné z: <<https://pages.pedf.cuni.cz/pedinfo/delka-a-prerusení-studia-poplatky/uznana-doba-rodicovstvi/>>.

Integrovaný portál Ministerstva práce a sociálních věcí. *Seznam rekvalifikačních kurzů, které realizujeme v roce 2019*. [online]. [citace 8. 12. 2019]. Dostupné z: <<https://portal.mpsv.cz/upcr/kp/jhm/kop/vyskov/rekvalifikace>>.

LÁBUSOVÁ, Eva. *Hlídaní dětí do tří let věku: Velké téma současného rodičovství*. Praha: Rodičovství, psychologie, zdraví, 2008. [online]. [citace 11. 11. 2019]. Dostupné z: <http://www.evalabusova.cz/clanky/hlidani_deti.php>.

LÁBUSOVÁ, Eva. *Mateřství a profese. Jde to dohromady?* Praha: Rodičovství, psychologie, zdraví, 2011. [online]. [citace 11. 11. 2019]. Dostupné z: <<http://www.evalabusova.cz/clanky/materstvi.php>>

LÁBUSOVÁ, Eva. *Vše dobré začíná v mámině náruči aneb Klíč k vztahové prosperitě*. Praha: Rodičovství, psychologie, zdraví, 2010. [online]. [citace 11. 11. 2019]. Dostupné z: <<http://www.evalabusova.cz/clanky/naruci.php>>.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Strategie celoživotního učení ČR*. Praha: MŠMT. Národní ústav odborného vzdělávání, 2007. [online]. 97 s. ISBN 978-80-254-2218-2 [citace 11. 11. 2019]. Dostupné z: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/strategie-celozivotniho-uceni-cr>>.

Portál Naučme se. *Všechny kurzy*. [online]. [citace 2. 1. 2020]. Dostupné z: <<https://www.naucmese.cz/>>.

Portál Vysoké školy. *Přehled škol*. [online]. [citace 12. 11. 2019].
Dostupné z: <<https://www.vysokeskoly.cz/>>.

SEZNAM GRAFŮ

- Graf 1: Věk respondentek
- Graf 2: Dosažené vzdělání respondentek
- Graf 3: Rodinný stav
- Graf 4: Počet dětí
- Graf 5: Vzdělávání respondentek během rodičovské dovolené
- Graf 6: Motivace ke studiu
- Graf 7: Typ aktivit
- Graf 8: Čas na vzdělávání při zaměstnání
- Graf 9: Čas na vzdělávání během rodičovské dovolené
- Graf 10: Pečující osoba během studia
- Graf 11: Období, ve kterém se matky vzdělávají
- Graf 12: Sociální kontakty
- Graf 13: Čemu matky dávají během rodičovské dovolené přednost
- Graf 14: Volno-časové aktivity během rodičovské dovolené
- Graf 15: Kurzy během rodičovské dovolené
- Graf 16: Tematika kurzů
- Graf 17: Akreditace kurzů
- Graf 18: Zaměření vzdělávání během rodičovské dovolené

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – dotazník.....	I
---------------------------	---

Příloha A - Dotazník

Vzdělávání žen během rodičovské dovolené

Dobrý den,

věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku.

1) KOLIK JE VÁM LET?

2) JAKÉ JE VAŠE NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ

- a) Základní.
- b) Střední odborné.
- c) Střední odborné s maturitou.
- d) Vyšší odborné.
- e) Vysokoškolské.

3) JAKÝ JE VÁŠ RODINNÝ STAV?

- a) Vdaná.
- b) Svobodná.
- c) Rozvedená.
- d) Vdova.

4) KOLIK MÁTE DĚTÍ?

5) VĚNOVALA JSTE SE NA RODIČOVSKÉ DOVOLENÉ VLASTNÍMU VZDĚLÁVÁNÍ?

- a) Ano.
- b) Ne.

6) CO VÁS VEDLO K DALŠÍMU VZDĚLÁVÁNÍ?

- a) Vlastní ambice.
- b) Relaxace od všednodenních povinností.
- c) Požadavky zaměstnavatele.
- d) Touha po vlastním rozvoji.
- e) Touha zvýšit si stupeň vzdělání.
- f) Pripadalo mi, že bych mohla na rodičovské dovolené profesně stagnovat.
- g) Získala jsem přesnější představu o tom, čemu bych se chtěla věnovat.
- h) Toužila jsem po tom poznat nové lidi.
- ch) Zájem o obor.
- i) Chtěla jsem mít větší znalosti.
- j) Možnost platového postupu.

7) JAKÝM AKTIVITÁM JSTE SE VĚNOVALA?

- a) Navštěvovala jsem volno-časové aktivity.
- b) Absolvovala jsem neakreditované kurzy.
- c) Absolvovala jsem akreditované kurzy.
- d) Dokončila jsem si maturitu.
- e) Absolvovala jsem vyšší odborná studia.
- f) Absolvovala jsem vysokoškolská studia.
- g) Nevěnovala jsem se vlastnímu vzdělávání.

8) KDYŽ CHODÍTE DO ZAMĚSTNÁNÍ, MÁTE DOSTATEK ČASU SE VZDĚLÁVAT?

- a) Ano.
- b) Ne.
- c) Jiná možnost:

9) KDYŽ JSTE BYLA NA RODIČOVSKÉ DOVOLENÉ, MĚLA JSTE DOSTATEK ČASU SE VZDĚLÁVAT?

- a) Ano.
- b) Ne.
- c) Jiná možnost:

10) KDO SE BĚHEM VAŠEHO VZDĚLÁVÁNÍ STARAL O VAŠE DÍTĚ?

- a) Otec dítěte.
- b) Babička dítěte.
- c) Sousedka.
- d) Chůva.
- e) Jiná možnost:

11) V KTERÉM ŽIVOTNÍM OBDOBÍ JSTE SE VZDĚLÁVALA VÍCE?

- a) Na rodičovské dovolené.
- b) Při zaměstnání.
- c) Vzdělávala jsem se stejně při zaměstnání jako na rodičovské dovolené.

12) KDE JSTE ZÍSKALA VÍCE SOCIÁLNÍCH KONTAKTŮ?

- a) Na rodičovské dovolené s dítětem.
- b) Při studiu během rodičovské dovolené.
- c) V zaměstnání.

13) ČEMU JSTE PŘI RODIČOVSKÉ DOVOLENÉ DALA PŘEDNOST?

- a) Absolvování neakreditovaných kurzů.
- b) Zvyšování kvalifikace.
- c) Jiná možnost:

14) JAKÉ KROUŽKY JSTE BĚHEM RODIČOVSKÉ DOVOLENÉ NAVŠTĚVOVALA?

- a) Kulturní a estetické.
- b) Pohybové a sportovní.
- c) Turistické a cestovatelské.
- d) Zdravotní.
- e) Environmentální.
- f) Vědeckotechnické.
- g) Jazykové.
- h) Náboženské a duchovní.
- ch) Jiné:

15) JAKÉ KURZY JSTE ABSOLVOVALA BĚHEM RODIČOVSKÉ DOVOLENÉ?

- a) V mém oboru.
- b) Mimo obor.
- c) Obojí.
- d) Žádné.

16) TEMATICKY SE KURZY VĚNOVALY:

- a) Péči o dítě.
- b) Zdravovědě.
- c) Výchově a vzdělávání.
- d) Estetice.
- e) Jazykům.
- f) Matematice.
- g) Ekologii a přírodovědě.
- h) Historii.
- ch) Vaření.
- i) Polytechnice.
- j) Jiná možnost:

17) CO VÁS VEDLO K TOMU SI ZVOLIT PŘÁVĚ TENTO KURZ?

18) BYLY TYTO KURZY AKREDITOVANÉ?

- a) Ano.
- b) Ne.
- c) Žádné jsem neabsolvovala.
- d) Některé ano, některé ne.

19) JAK JSTE SI BĚHEM RODIČOVSKÉ DOVOLENÉ ROZŠIŘOVALA VZDĚLÁNÍ?

- a) Dokončila jsem si maturitu.
- b) Studovala jsem VOŠ.
- c) Studovala jsem VŠ.
- d) Nedoplňovala jsem si vzdělání.
- e) Absolvovala jsem kurz.
- f) Půjčovala jsem si knihy v knihovně.
- g) Navštěvovala jsem přednášky.
- h) Jiná možnost:

20) JAKOU FORMU VZDĚLÁVÁNÍ PŘI RODIČOVSKÉ DOVOLENÉ PREFERUJETE?

- a) Zájmové vzdělávání.
- b) Profesní vzdělávání.

21) PŘI RODIČOVSKÉ DOVOLENÉ JSTE RADĚJI NAVŠTĚVOVALA:

- a) Kroužky.
- b) Kurzy a školení.

22) BĚHEM RODIČOVSKÉ DOVOLENÉ JSTE VĚNOVALA VÍCE ČASU:

- a) Zvyšování kvalifikace.
- b) Volno-časovým aktivitám.

ODESLAT DOTAZNÍK

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Jitka Jandová, DiS.

Obor: 7501R022 – Vzdělávání dospělých

Forma studia: kombinované

Název práce: Formální vzdělávání žen během rodičovské dovolené

Rok: 2020

Počet stran textu bez příloh: 57

Celkový počet stran příloh: 7

Počet titulů českých použitých zdrojů: 43

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 6

Počet internetových zdrojů: 14

Vedoucí práce: PhDr. Ivana Shánilová, Ph.D.